

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis. Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

J. Meulstee, voorzitter
Tel: 0297-264494

P.A. van Golen, secretaris. Herenweg 23
3645DE Vinkeveen. Tel: 0297-261672

C. Westerdijk, penningmeester
Tel: 0297-283339

Mw. B. van Tol-Burgers, 2^e
penningmeester en genealogie
Tel: 0297-284213

A. Hagen, bibliotheek, documentatie en
internet. Tel: 0297-287550

Mr. A. G. van Solinge, cultuur- en
rechtsgeschiedenis en publicaties
Tel: 0297-289126

E. Swaab, public relations
Tel: 0297-287469

Mw. W. Dijkxhoorn, archeologie,
monumenten, excursies en lezingen
Tel: 0297-285373

Mr. J.C. van Loo, Algemene zaken
Tel: 0297-288009

Ledenadministratie

L.M. Remmelenkamp, Rozenobel 27,
3641NJ Mijdrecht
Tel: 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis

Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

Losse nummers € 4,50

Oplage: ca 1200

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukwerk: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

Op deze ingekleurde gravure van C. Jonker uit 1841 is een prachtig uitzicht op Oudhuizen en Wilnis. De weg die vroeger Herenweg. Een doorgaande begaanbare weg. Herenweg genoemd. De weg, met deze naam, liep van de huidige Wilnise molen tot aan Liefkenshoek onder de molen. Vanaf daar over in de Mijdrechtse Zuwe tot Uithoorn. Wilnise molen liep de weg via de Uitweg naar Vinkeveen. Het was een zandweg en in de winter onbegaanbaar. Op de voorgrond is de bebouwing van de gemeente Oudhuizen getekend. De hervormde kerk op het grondgebied van Oudhuizen. Op woensdag 16 september 1841 om 8 uur stortte de kerktoeren in en werd het gebouw. Vlak naast het oude kerkgebouw is toen een nieuw gebouw.

Oproep van de redactie

In het volgende nummer besteden we ruimschoots aandacht aan de totstandkoming van de Mijdrechtse voetbalvereniging. We gaan daarvoor diep terug in de geschiedenis van het voetbal dat samen met dat in Wilnis de basis heeft gelegd voor de Argon van nu. Veel materiaal is teruggevonden, maar hier en daar zitten gaten. Zoals: Waar speelde St. Janskerk na de oorlog, wanneer kwamen ze naar Voorbij aan de IJssel en waar speelde VVM na 1960 toen het industrieterrein werd gemaakt en ze van daar weggejaagd werden?

Wie kan ons helpen?

Kopij voor het juninummer inleveren vóór 15 mei 2006 en dan graag in platte tekst. Dat wil zeggen geen opmaak s.v.p.

Doelstelling van de vereniging

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van de Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

Van de voorzitter

*Laet het kostelijkst van al,
U niet roeckeloos ontslippen,
Dat's de tijd, die snel gaet glippen,
Zonder dat hij keeren zal.*

Ooit beschreef Joost van den Vondel op bovenaangehaalde wijze de tijd. Verpakt in een waarschuwing, die eeuwen later nog immer volop van kracht is. Het zal voor onze lezers zeer herkenbaar zijn. We willen nog zoveel doen.

Binnen onze historische vereniging is terug zien naar wat geweest is een belangrijke bezigheid. Los van alle waarschuwingen staat hierbij de positieve beleving voorop. We mijmeren en zwijmelen en denken met genoeg terug aan wat vroeger geweest is. Niet om dat verleden te verheerlijken, maar om nog eens genoeglijk aan terug te denken. In de afgelopen jaren heb ik u vaak deelgenoot gemaakt van deze gedachte: terug kijken naar hoe het vroeger was en dan bedenken 'o ja', dat zag er vroeger zo uit, dat ging vroeger op die manier, dat waren nog eens leuke dingen.....

Zo kijken we met onze vereniging weer terug op een zeer succesvolle periode. Op onze nieuwjaarsreceptie van 11 januari jl. keken heel veel mensen met ons mee. Gezellig. Het jaar 2005 stond in het teken van een gestage groei van ons ledental. Inmiddels zijn er meer dan 900 gezinnen lid van de historische vereniging "De Proosdijlanden".

En dat is goed te begrijpen, want naast ons altijd zeer gewaardeerde kwartaalblad is er ook nog zoveel meer. Zo organiseren we regelmatig lezingen met gastsprekers en excursies naar historisch interessante onderwerpen in de buurt. In het plaatselijk archief zijn velen enthousiast bezig met onderzoek naar de eigen familiegeschiedenis. Bij diverse plaatselijke activiteiten zijn we met een stand betrokken. Voor onze hoofdsponsor Rabobank Veenstroom mochten we een aantal lezingen verzorgen tijdens de klankbordavonden van deze bank. En eind 2005 mochten we het eerste exemplaar van het extra nummer van de Proosdijkoerier over de gemeentelijke herindeling overhandigen aan onze burgemeester. Telkens weer zien we dat de betrokkenen de activiteiten bijwonen in een plezierige sfeer van herkenning en terugdenken.

Hoeveel van u hebben de uitzendingen van de top 2000 aller tijden ook als zodanig beleefd? Eén van de hoogst genoteerde Nederlandstalige nummers in deze muzieklust is op nummer 44: "Het Dorp" van Wim Sonneveld. De kar met paard, de juffrouw op de fiets, de slagerij van Van der Ven, de kroeg en de kerk en vooral het tuinpad van mijn vader. Sonneveld bezingt hier een ansichtkaart met

herinneringen. Herinneringen die voor velen een bron van genoeg zijn. Herinneringen die gekoppeld kunnen worden aan de dorpen die inmiddels samen De Ronde Venen vormen. U begrijpt het al. Ook in 2006 wensen we u heel veel genoeg bij het herbeleven van onze regionale geschiedenis. Dat kan door kennis te nemen van de artikelen in deze Proosdijkoerier. Van harte aanbevolen. Dat kan ook, door deel te nemen aan onze andere activiteiten, eveneens zeer de moeite waard. Ik wens u daar zeer veel plezier bij.

Bestuurswisseling

In onze voorjaarsvergadering op 18 april a.s. gaat de voorzittershamer over aan mijn beoogd opvolger, onze vice-voorzitter Jan van Loo. Ik heb dan een drietal zeer plezierige jaren leiding mogen geven aan een zeer betrokken groep bestuursleden van de historische vereniging. In Jan van Loo hebben we een uitstekend opvolger gevonden, die deze uitdaging met verve zal aannemen. We wensen Jan van Loo veel succes in zijn nieuwe functie.

Ook penningmeester Cor Westerdijk draagt de fakkel over. Op moment van schrijven is in zijn opvolging nog niet voorzien. Cor heeft eveneens drie jaren meegedraaid in ons bestuur. Op een manier die alom respect afdwingt. Het bestuurlijk werk van Cor kenmerkt zich vooral door een uiterst duidelijke manier van analyseren, waarbij altijd het menselijk aspect en de gevoelens van de betrokkenen volop tot zijn recht komen. Cor, hartelijk dank voor je uiterst prettige en alom gewaardeerde inzet voor onze vereniging.

Rest mij om u allen een bijzonder geslaagd historisch 2006 toe te wensen.

We zien u graag terug bij de door onze vereniging georganiseerde activiteiten.

Jaap Meulstee, voorzitter.

Inhoudsopgave

- 3 Van de voorzitter**
- 4 Hulde aan onze Mijdrechtse helden**
- 6 Dorpsgenoten van vroeger deel 5**
- 10 Verzamelen als hobby**
- 11 Prenten uit het verleden**
- 17 Gewoon een stukje Mijdrechtse geschiedenis**
- 18 Filmimpressie van het Mijdrecht uit 1958**
- 22 Vinkeveen anno 1906**
- 27 Tumult over de woning van de burgemeester**
- 30 Bestuursmededelingen**
- 31 Nieuws van het hoogheemraadschap**
- 31 Nieuwe leden**

Hulde aan onze Mijdsrechtse helden

door Joop Frankenhuizen

Het is 6 december 1834 de verjaardag van kroonprins Willem van Oranje. Een goede gelegenheid om de Mijdsrechtse schutters, die aan de tiendaagse veldtocht naar België hebben deelgenomen, te bedanken en hen eenvoudig maar gul te onthalen. Er wordt gevraagd, het rechthuis is versierd en verlicht en er is een erepoort met gepast opschrift. Om 5 uur 's middags zijn achttien met name genoemde schutters bijeen om te luisteren naar een toespraak van burgemeester Verdam. Een handgeschreven verslag vermeldt een breedvoerige toespraak en laat zien hoe dat onthaal plaatsvond.

Het woord is aan de burgemeester

"Nadat bereids voor jaren herwaarts, door onzen wijzen Koning (Willem I) met overleg der Staten Generaal, in het geval voorzien was, om bij hoogen nood, de dienstdoende en restende schutterijen, tot verdediging van den vaderlandschen grond onder de wapening te verenigen, werd in den jaar 1830, toen oproer en geweld, aangevuurd door helsche buitenlandse staatkunde, het vaderland met een volstreckte ondergang bedreigden, dezelve opgeroepen en in werking gebragt. En zij voldeed aan het groote oogmerk, zelfs boven de stoutste verwachting daar allen door de geest van eendragt en door de alom bekende oud-hollandsche heldenmoed beziel waren, waarvan de tiendaagse veldtocht zulke treffende bewijzen opleverde, tot diepe beschaming onzer vijanden en om hunnen minachting, door vreeze en ontzag voor die van oud Nederland, te doen vervangen.

Ook gij ieder brave schutters waart leden van dat krachtige bolwerk van den Staat. Gij hebt dus deel aan den roem door hetzelfde allerwege verkregen. Zien wij u thans gezamenlijk met groot verlot weder in ons midden, wij vinden ons gedwongen, om namens de gemeente u bij dezen openlijk te danken voor uwe betoonde volwaardige gehoorzaming aan de wet en het kriegsbestuur en voor de moed en de volharding door u aan de dag gelegd; om u in uwen huiselijken kring wedergekeerd, dan alle geluk en zegen toe te wenschen. En om u ons vertrouwen te kunnen geven, dat wanneer gij bij opvolging tot het voor een tijd vervangen uwer medeschutters in het helpen bezetten en bewaren onzer sterktens mogt worden opgeroepen, gij aan die roepstem steeds getrouw zult bevonden worden en wanneer - dat God verhoede - bij een nieuwen hoogen nood aan allen weder het 'Te Wapen' in de oren mogt klinken, niemand uwer zal achterblijven maar allen zich terstond gereed zullen betoonen om met geest en kracht te strijden voor Vaderland en Koning.

Wij hebben dezen dag tot het aan UL (u lieden) toebrengen van onzen openlijken dank daarom bijzonder uitgekozen omdat dezelve de verjaardag van den opvolger van onzen beminden koning, de held van Waterloo, uwer oppersten veldheer. Dat wij

ons nog lange mogen verblijden in zijn dankbaar leven en gezondheid, maar vooral in het van dag tot dag meer en meer ontwikkelen van zijn goede en grote hoedanigheden. Dat geve God. Heil dan nogmaals ons vaderland, de koning en de kroonprins.

Deze aanspraak werd met een 'leve de koning' en 'leve de kroonprins' beantwoord en zijn daarop de schutters op eene eenvoudige wijze onthaald geworden. onder het drinken werden door den burgemeester de volgende toasten ingesteld:

*Aan Vaderland en Koning,
Aan onzen beminden kroonprins,
Het gehele vorstelijke huis van Oranje,
Aan alle brave verdedigers des vaderlands,
inzonderlijk de schutterijen,
Aan alle hoge en lage bestuurders des vaderlands,
Aan de vrede,
Aan de koophandel, de nijverheid, de landbouw, als
de voornamen bronnen en algemeene welvaart.
Dat de eendracht door alle eeuwen heen haar zetel
in ons vaderland moge gevestigd houden dan zal de
spreuk altoos de onze blijven: 'Eendragt maakt
magt'*

Tussen beiden werd er nog een toepasselijk vers aan de schutters gelezen, een en anderen verzen gezongen en er heerschte in het algemeen een geest van eendragt van vredelievendheid en betamelijke vrolijkheid. Voor middernacht is de vergadering, die ook door de tegenwoordigheid van vele belangrijke leden der gemeente vereerd was, gescheiden en in alles rustig afgelopen. Aldus gedaan bij den gemeenteraad voornoemd Jacob Verdam, burgemeester en secretaris."

Naschrift

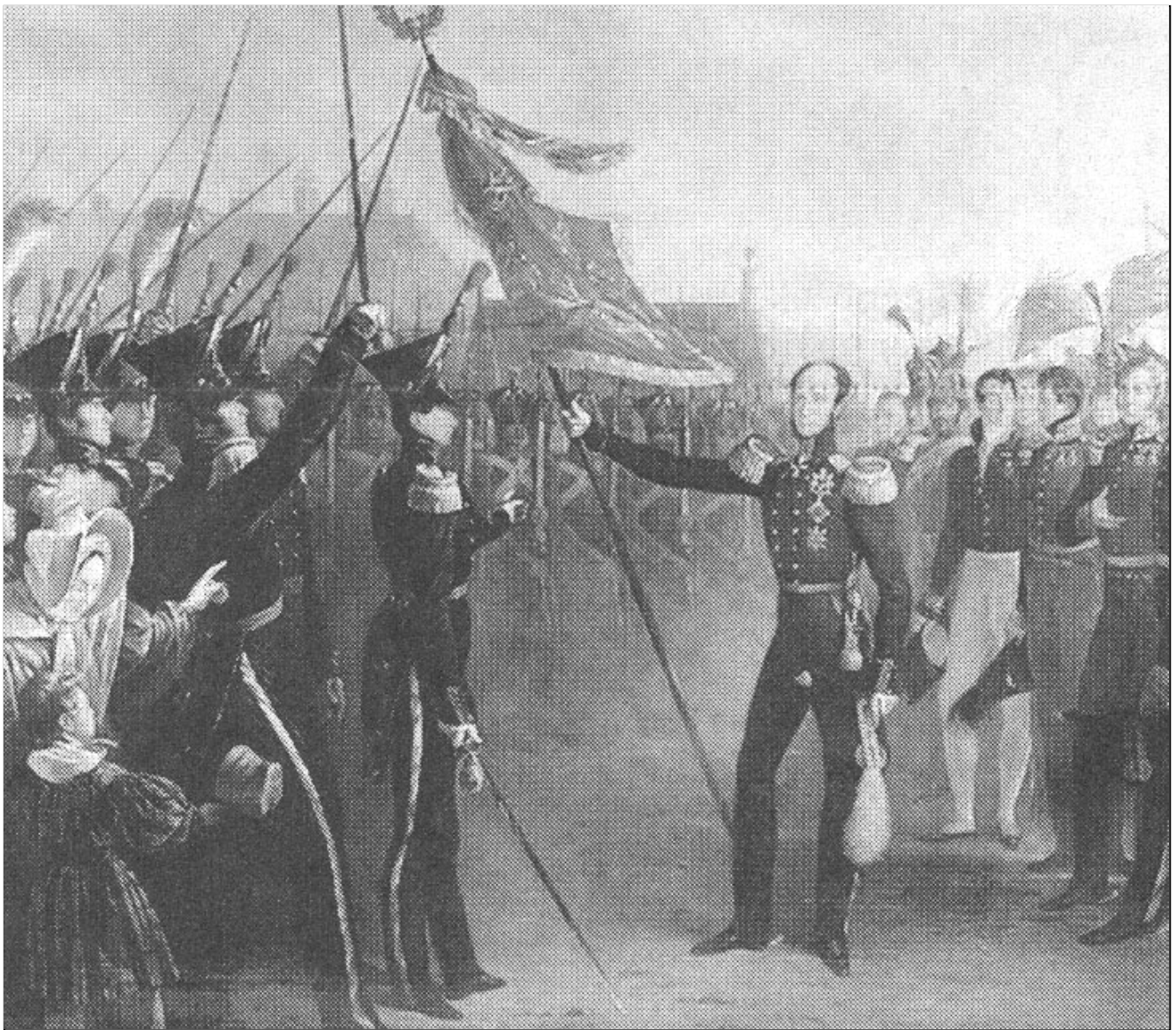
Uit onze schooljaren herinneren wij ons allemaal hoe die veldtocht in feite is verlopen. De basis er voor wordt gelegd in 1815 wanneer Napoleon bij Waterloo wordt verslagen. De overwinnaars komen in Wenen bijeen en gaan de landkaart opnieuw indelen. Het leidt onder meer tot de stichting van het Koninkrijk der Nederlanden. Noord Nederland wordt in één klap samengevoegd met Zuid

Nederland (het tegenwoordige België) en Willem I mag zich daarover koning noemen. Maar, zoals bij veel gedwongen samenvoegingen, het gaat mis. De Zuiderlingen weigeren de nieuwe grondwet te tekenen. Willem I negeert die opstelling en drukt de grondwet er door. Op 25 augustus 1830 slaat de vlam in de pan. Een volksoploop leidt een opstand van de Zuiderlingen in. De situatie verergert snel en Willem I besluit in te grijpen. Zijn zoon, kroonprins Willem, mobiliseert ruim 36.000 man om daarmee de Zuiderlingen mores te leren. Op 2 augustus 1831 valt hij aan. Al snel dreigt Brussel te vallen, waarmee een grote overwinning in het verschiet komt. Maar het tij keert. De opstandelingen krijgen versterking van Franse huurlingen en op 12 augustus moet de prins zich terugtrekken. De Noorderlingen zijn tevreden.

De Zuiderlingen is een lesje geleerd. Maar de afloop dreigt uiteindelijk een groot verlies voor de koning te worden, want België dreigt onder invloed van de omringende landen toch zelfstandig te worden. Dan gaan 's Konings hakken in het zand. Pas op 19 april 1839 zal Willem I de vrede tekenen en België erkennen.

Burgemeester Jacob Verdam heeft het tot zijn overlijden in 1852 allemaal meegemaakt, al wist hij dat op die 6^e december 1834 nog niet, toen hij de Mijdrechtse afvaardiging aan de veldtocht in het zonnetje zette. Nu pas, ruim 150 jaar na zijn overlijden, realiseren wij ons ook **zijn grootste verdienste**: Het op de kaart zetten van De Ronde Venen.

Bron: Gemeente archief Vecht en Venen

1831 De opperbevelhebber kroonprins Willem overhandigt het vaandel aan de schutters. Bron: <http://members.home.nl>

Dorpsgenoten van vroeger deel 5

door Stef Veerhuis

Al bladerend in de ingekomen stukken van de gemeente Mijdrecht was het dit keer een brief uit 1901 die mij opviel. Deze was van de hand van 'n zekere Christiaan Kotting, die zich daarin profileert als kandidaat notaris te Mijdrecht. In zijn schrijven probeert hij duidelijk te maken dat hij op zijn zachtst gezegd verre van blij is met zijn "aangeboden" nevenfunctie als Pomper nummer 15 in de tweede ploeg van de plaatselijke brandspuit. Hij tracht daarom zijn "weldoeners" met enig cynisme te overtuigen van zijn onvermogen voor het bestrijden van brand. Nieuwsgierig geworden ben ik eerst maar eens op zoek gegaan naar mogelijke argumenten hiervoor in de plaatselijke geschiedenis. Over de brief zelf meer aan het eind van mijn verhaal.

Water en vuur

zijn ongetwijfeld de meest elementaire begrippen die ons in het algemeen altijd wel zullen aanspreken. Onvoorspelbaar slaan ze vaak toe en wijs geworden hebben we geleerd ons daartegen te beschermen. In eerste instantie kunnen we heden ten dage een beroep doen op "onze brandweer". Een groep vrijwilligers, voor ons vaak anonieme plaatsgenoten, samengesmolten tot een team, dat wanneer de nood aan de man komt, zichzelf zal wegcijferen om bij nacht en ontij hulp te kunnen bieden. De grote branden bij Intradal, Blokker en de Goede zullen velen van ons nog wel op het netvlies hebben staan. Net zoals de enorme brand bij de Cindu die dagenlang door de media werd gevolgd. En laten we ook nog eens even stil staan bij de dijkdoorbraak in Wilnis, waarover het rumoer en de naweeën nog lang niet verstomd zijn. En ook dáár kwamen ze voor ons in actie. Veelal hebben we er geen benul van waar ze heden ten dage allemaal voor "opgepiept" kunnen worden. Want het is al lang niet meer wat we nog wel eens af willen doen met "een lekker fikkie" blussen. Vandaag de dag worden er kelders leeggepompt, huisdieren gered, omgevallen bomen verwijderd of vee uit de sloot gehaald en niet te vergeten verkeersslachtoffers bevrijd. Maar ook wordt hun hulp ingeroepen om naar een drenkeling te zoeken. Het komt helaas steeds meer voor dat de hulp te laat is, gepaard gaande met grote emoties die vervolgens in het gezin van onze vrijwilliger terecht zullen komen.

Een terugblik

in de historie leert ons dat er aan het begin van onze jaartelling bij de bevolking van Rome reeds sprake was van een georganiseerde brandbestrijding. En omdat tot begin 1600 elke geschiedschrijving daarover ontbreekt kunnen we er van uitgaan dat het in deze tussenliggende eeuwen behelpen moet zijn geweest. Grote stads- en dorpsbranden zoals die van 23 juli 1781 in Uithoorn tonen echter aan dat ook nog later de noodzakelijke regelgeving en effectieve blusmiddelen ontoereikend waren om de overwegend met riet gedekte houten woninkjes te kunnen redden. Maar toch kunnen we melden dat de

ontwikkeling van blusmiddelen op gang is gekomen. Zo was in Holland de uit Duitsland afkomstige brandspuit van de Neurenberger smid Hans Hautsch in gebruik en beschikte Amsterdam reeds in 1654 over een kleine zestig van deze spuiten. Het principe bestond uit één of meerdere zuig-pers cilinders met een daaraan gemonteerde straalpijp. Het bluswater echter moest met emmers worden aangevoerd en de brandspuit zelf moest zo dicht mogelijk bij de brand worden opgesteld om effectief te kunnen blussen. Van enige organisatie of plan van aanpak was nog nauwelijks sprake zodat er bij regelmaat slachtoffers waren te betreuren door het omvallen van muren of gevels.

Jan van der Heijden

zorgde ervoor dat het tij gekeerd kon gaan worden. Deze in Gorinchem geboren glazenier, spiegelfabrikant, kunstschilder maar vooral uitvinder, leefde van 1637 – 1712 en heeft bijna zijn leven lang in Amsterdam gewoond. Daar was hij ook getuige van de grote stadhuisbrand in 1652 en verbaasde hij zich over deze onhandelbare brandspuiten. Hij ontwikkelde een veel handzamere brandspuit die voorzien werd van brandslangen en die het mogelijk maakte om het bluswater vanaf welke gewenste plek ook in te brengen. Zijn leven lang heeft Jan van der Heijden gewerkt aan

tot ver in de twintigste eeuw bleven de handbrandspuiten van Jan van der Heijdens ontwerp in gebruik

verbeteringen, zodat uiteindelijk een veel betere slangenspuiter is ontstaan, die twee eeuwen lang in gebruik is geweest. Hij was nog geen veertig jaar oud toen hij benoemd werd tot “Generaal-brandmeester”. In 1690 verscheen zijn boek over het gebruik en toepassingen van blusmateriaal en stond zijn huis en fabriek in de Koestraat in Amsterdam in grote belangstelling van bezoekers uit binnen en buitenland.

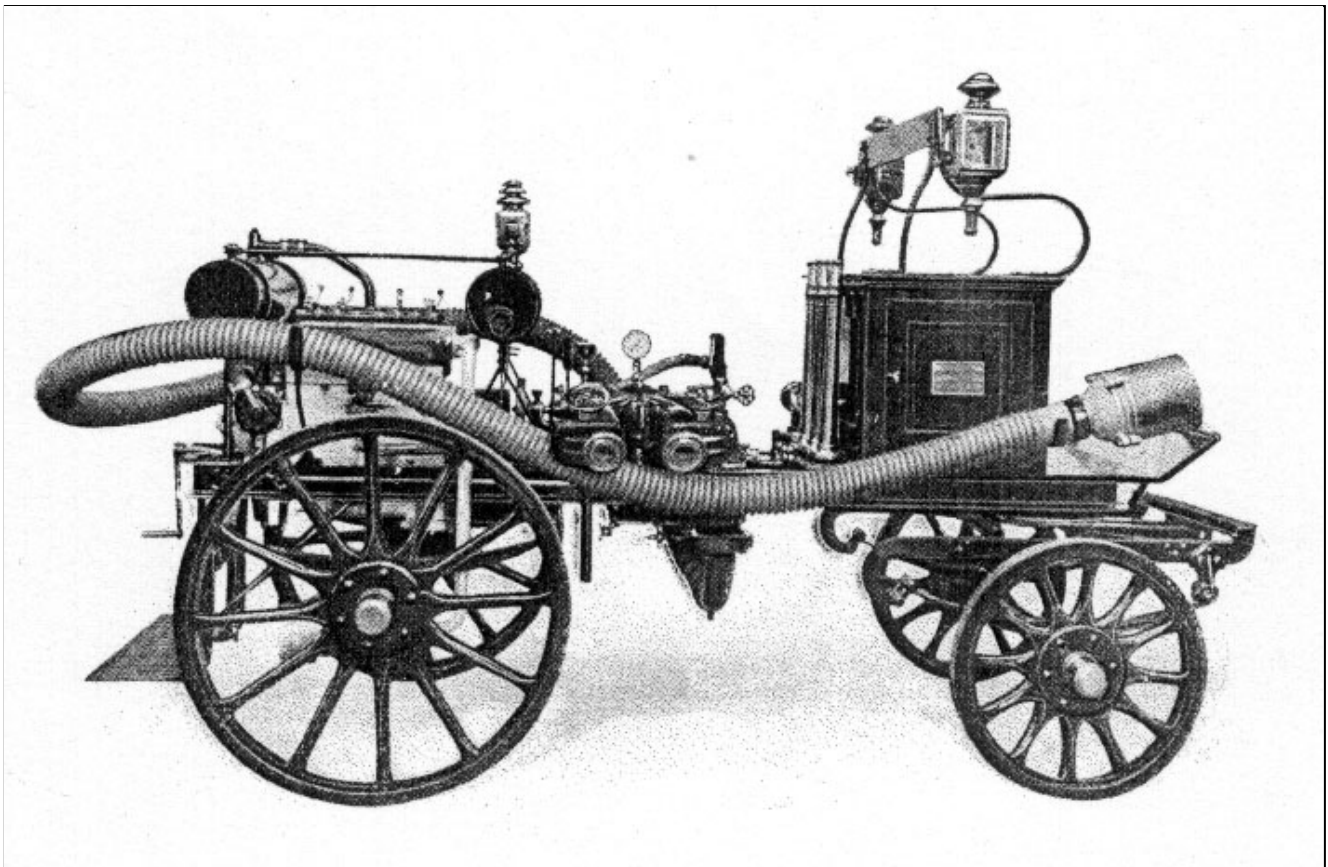
Was de brandbestrijding nu beter geregeld, andere onderdelen zoals de ontdekking en de alarmering bij brand bleven eeuwenlang ongewijzigd. Een ieder werd verplicht bij het ontdekken ervan luidkeels “BRAND” te roepen terwijl anderen zich spoeden naar de dorpsstoren om aldaar de klokkenluider in te lichten. Bij nacht zullen over het algemeen nachtwakers en kleppermannen als eersten het onheil hebben ontdekt en in actie zijn gekomen. En vanaf hier nemen we het verhaal zelf weer op omdat ik de hierboven geschetste alarmering in grote lijnen terugvond in het 'Reglement op het stuk van brand' te MIJDRECHT”. De vijftien artikelen, opgemaakt door de schout en schepenen van Mijdrecht, werden op 5 juli 1808 bekrachtigd.

Het reglement

van 1808 lijkt duidelijk op maat te zijn gesneden voor Mijdrecht. Zonder nu verder uitgebreid over de gehele artikelreeks uit te weiden, wil ik toch

proberen enkele artikelen die sterk opvallen enigszins beknopt samen te vatten.

Op voordracht van de Schout aan de Proost werden zes brandmeesters benoemd voor het dorp en zes voor de Amsteloevers voor een periode van drie jaar, veelal dubbeltallen. Al deze genomineerden moesten van “goede naam en faam” zijn en tussen de 25 en 65 jaar oud. Zij werden bijgestaan door twee maal zes kwartiermeesters en zij waren aldus verantwoordelijk voor de taakverdelingen bij de bestrijding van brand. In mei en november maakten de brandmeesters lijsten op van inwoners die bij brand verplicht waren zich te melden. Wel werd rekening gehouden met omstandigheden en hun menselijk kunnen. Zo moest een voldoende aantal 'Haalders en Brengers' in de directe nabijheid van de brandspuit wonen. In iedere wijk werden naast twaalf lantaarndragers ook nog eens zes pekkrans dragers en zes brandbijt hakkers aangewezen. Nadat men was opgeroepen kreeg een ieder ‘n lood aan een koord om de hals gehangen, waarin naast het wijknummer een letter was geslagen die zijn taak aangaf. Bij brand kreeg de koster/onderwijzer opdracht als eerste de klok te luiden en werd nadien zo lang als gewenst afgelost door een viertal aangewezen klokluiders. Vervolgens repte men zich richting spuihuis om zich met hun specifieke taakgereedschap richting brand te begeven. Verder waren bij andere ingezetenen blushulpmiddelen, zoals emmers, gieters en leer (= trap), voorzien van huisnummers, geposteerd, die bij het uitbreken van

brand door de bewoners buiten klaar gezet moesten worden. Met enige regelmaat werden de “pomperen” tijdens het blussen door andere spuitgasten afgelost of ingezet bij andere taken. Was de brand meester dan werd daar een brandwacht achtergelaten en keerde men terug richting spuihuis om daar niet alleen de opgelopen schade aan materiaal op te maken maar ook “koppen” te tellen. Want de boetes die bij het niet opkomen in het vooruitzicht gesteld waren logen er niet om. Alleen afwezigheid bij ziekte gold als geldig excuus.

Wat ook opvalt in dit reglement zijn de preventieve taken van de brandmeesters, zoals de controle op de aanwezigheid van voldoende ter beschikking gestelde blusmiddelen bij de inwoners thuis. Het schouwen van de aanwezige stookplaatsen en schoorstenen behoorde tot hun taak maar ook het treffen van maatregelen om hooibroei tegen te gaan. 's Winters moesten er vóór ieder huis in de wetering brandbijten gehakt zijn en worden opengehouden. Artikel 12 geeft een opsomming van alle beperkingen en verboden waar mogelijk enig gevaar van is te duchten. Het gaat daar zelfs behoorlijk ver mee, zoals valt op te maken in sub.5:

"Dat niemand bij de Weg zal mogen Tabak Roken, zonder een Dopje op de pijp te hebben, op de Boete van 12 stuivers, waar voor 6 stuivers voor den Aanbrenger".

Wilnis

geeft een duidelijk beeld over de personele bezetting van de brandweer in Mei 1881. Dit toont een opsplitsing in drie ploegen waarin de bewoners zelf bij brand in hun eigen Wijk als spuitgast in actie konden komen.

Wijk 1 liep van nummer 1 tot 121 en stond onder commando van Willem Veerhuis, bijgestaan door de onderbrandmeesters J. Twaalfhoven en H. de Graaf. De 56 pomperen en haalders vormden het fysieke deel van de manschappen. Want het zal echt geen pretje zijn geweest om die loodzware pomp over de vaak zeer slechte wegen op de plaats des onheils te krijgen. De slanghouders waren J. Roeleveld, H. en J. van der Heiden, D. Catsberg, D. Bouwhuis, J. Egbers, Cees de Wit en J. Bosman.

De pijphouders waren J. Kleijn jr. en G. van Leeuwen. De mannen die het op papier wat rustiger aan konden doen waren de vier bewaarders van geredde goederen, te weten: G. Roeleveld, E. Egbers, P. van Trigt en E. de Zwart. Zij stonden onder commando van C.J. Kandelaar. De brandwachten waren G. Veerhuis, A. Blom, H. Spee en G. Driehuis. Lantaarndrager was N. Bosman.

A. van der Wee was de lapzakdrager. A. de Zwart en D. van der Meer waren aangewezen als schroefdragers. De laatste vier mannen van deze uit 86 mannen bestaande ploeg waren de wekkers: nl. M. Frie, J. van der Broek, A. de Bruijn en Joh. Van Leeuwen.

Wijk 2 bestond uit 96 man, commandant hier was Jacobus de Koning, gesecondeerd door de onderbrandmeesters J. Bellersen en J. Lankhorst. Zij waren verantwoordelijk voor hun ingezetenen met de huisnummers 123 tot 265.

Wijk 3 tenslotte liep van nummer 266 tot aan de molen en telde 89 spuitgasten. Klaas van der Does moest hier als voorbeeld dienen en werd daarbij gesteund door J. Eijkelhof, J. Juister en J. de Vries.

Voor ingewijden

is dit zo op het eerste oog een brandweer bezetting om van te smullen. Wel moeten wij er natuurlijk bij in overweging nemen dat deze 271 spuitgasten hun taak niet zo zeer hebben ervaren als een “verplicht” nummer. De blusmiddelen en mogelijkheden waren zoals gezegd zeer beperkt en brand in deze zeer brandbare woonomgeving ging men dan ook met veel mankracht te lijf. Mannetjesputters moeten het zijn geweest. Bijvoorbeeld bij de brand op 16 en 17 november 1876 in Wilnis, toen de boerderij van veehouder G. Roeleveld in vlammen opging. Met 97 man hebben ze geprobeerd te redden wat er te redden viel. Sommigen zelfs twee dagen achtereenvolgend voor een schamele beloning van Fl. 2,00 per dag. Een enkeling steeg er door zijn inzet ver boven uit en kreeg na het “Brand Meester” een gulden extra, zoals Gerrit Taat bijvoorbeeld. Vermoedelijk omdat hem later een vergoeding ten deel viel, voor de geleden brandschade aan zijn laarzen, broek en kiel. Ook Dirk van der Horst kreeg Fl. 1,20 uitgekeerd omdat zijn pet was verbrand.

Tijdens de beschouwingen

van de raad op 21-11-1899 op het concept van het herziene reglement van het brandwezen, worden voor een groot deel de bestaande beloningen aangepast en/of herzien. Allereerst meldt men dat met het noodzakelijk onderhoud van de vier brandspuihuizen een bedrag van Fl. 478,-- is gemoeid. De vijf brandspuiten met blusmiddelen kostten Fl. 291,25 en werden goed onderhouden. De bevelvoering over de wijk Bozenhoven lag bij T. Krul, bijgestaan door de brandmeesters J. Keizer, C. Goes en J. van Geest.

Hofland was voor opperbrandmeester J. Heman en zijn secondanten C.J. van Geijn en K. Eikenboom.

De Mennonietenbuurt was voor H. Zuidervaat met G. van Mourik en J. Engel.

De Hoef viel onder L. van Veen met de heren D. Looij en J. Rijneveld terwijl de wijk Blokland onder het gezag stond van J. van Leeuwen, gesecondeerd door G. van der Vaart, P. Konst en J. Buijs Hzn.

De jaarwedde van deze opperbrandmeesters werd vastgesteld op Fl. 6,00 terwijl de brandmeesters het met een gulden minder moesten doen. De manschappen zelf werden beloond met Fl. 0,20 per gemaakt blusuur terwijl de pijpleiders een stuiver meer kregen, hetzelfde gold voor de manschappen tijdens gehouden brandweeroefeningen.

Een ingediend voorstel om ook het uitrukken te belonen met drie uren extra haalde het niet.

Er was wel een gewillig oor voor het feit dat men in den vervolg altijd verzekerd kon zijn van een beloning van minimaal drie uur máár alleen wanneer er water was gegeven.

Bij een dreigend vermoeden naar hooibroei werd middels het politieapparaat de hulp ingeroepen van de twee deskundige hooistekers de heren J. de Boer Kzn. of W. van Schie. Wanneer deze vervolgens kwamen peilen hadden zij recht op Fl. 2,00 per ingesteld onderzoek.

Dat de plaatselijke overheid zwaar tilde aan een latere financiële verantwoording en afhandeling illustreert een voorval tijdens de brand in september 1900 bij C. Rijlaarsdam. Brandmeester H. Buijs bood gedurende de bluswerkzaamheden aldaar op eigen gezag zijn mannen enige verversingen aan. Het oordeel later op zijn ingediende declaratie door B en W was echter bikkelhoud negatief, omdat

hierover vooraf of tijdens de brand geen enkel overleg was geweest met een meerdere.

Tenslotte

lijkt het wenselijk om de brief van Christiaan Kotting maar eens tegen het licht te houden om diens misnoegen te kunnen begrijpen. In zijn betoog probeert hij duidelijk te maken dat hij beslist niet had gesolliciteerd en ook nimmer van plan was dit ooit te gaan doen. Met een viertal argumenten probeert hij vervolgens “het geacht college” op andere gedachten te brengen.

Hij stelt het grote belang van de inwoners van Mijdrecht boven alles. Want het kan toch niet zo zijn dat stukken en documenten die berusten onder beheer van notaris van der Heijden onbeheerd achter zullen blijven tijdens zijn gewenste afwezigheid bij brand.

Zijn aanstelling tot “Pomper” raakt ook kant nog wal vind hij, omdat hij vanwege kortademigheid onvoldoende kan hardlopen. Bij brand ’s nachts is voor hem helemaal het hek van de dam. Zijn bijziendheid kan er namelijk toe leiden, dat wanneer de lantaarns eenmaal gedoofd zijn, hij wel eens in een of andere sloot zal kunnen geraken. Als laatste strijkt hij (voor mijn gevoel) zijn “geacht” College helemaal tegen de haren in om de artikelen 25 en 31, weergegeven in het Gemeentelijk reglement voor het Brandwezen, als verwarrend te bestempelen en hij stelt voor deze zo spoedig mogelijk te laten wijzigen.

Helaas heb ik voor U de uiteindelijke beslissing nergens terug kunnen vinden, máár ik heb wel een vermoeden. Zijn gekrakeel past meer bij een spuit elf dan bij een spuitgast.

Bronnen: Ingekomen stukken Mijdrecht
1899 en 1901

Nog een oudje uit de overgangsjaren

'Verzamelen' als hobby

door Marian Sterenborg

Een groot aantal inwoners in De Ronde Venen heeft 'verzamelen' als hobby. Uit die verzamelingen is vaak een heel stuk geschiedenis af te lezen. Af en toe belichten we in de Proosdijkoerier zo'n hobbyist. Dit keer Jaap Samsom. Ruim 30.000 familienamen heeft hij in zijn computer. Van inwoners die meer dan twee generaties in De Ronde Venen wonen, kan hij zo hun stamboom produceren!

"Dingen die je bij geruchten weet, maken je nieuwsgierig". Dat zegt Jaap Samsom over zijn uit de hand gelopen hobby: het onderzoeken van zijn eigen familiegeschiedenis. Hij had dat altijd al willen doen, maar pas 15 jaar geleden, toen hij met zijn boerenbedrijf stopte, kreeg hij er de tijd voor.

Amateur genealoog Jaap Samsom heeft niet alleen de stamboom nagetrokken in de mannelijke lijn: ook de naam van zijn vrouw, meisjesnaam Kool, die via de moeders lijn 'Van der Sterre' uitkwam bij Adrianus Verdam, heeft hij uitgezocht. Adrianus Verdam was familie van de toenmalige burgemeester Jacob Verdam en van notaris Verdam afkomstig uit Nieuwkoop. In Mijdrecht werd deze notaris opgevolgd door notaris Geijtenbeek en daarna door drie generaties Van der Heijden. Anders dan zijn eigen afkomst uit de boerenstand, komt zijn vrouw volgens zijn zeggen uit de 'gegoede burgerij'. Intussen heeft Jaap zo'n 1000 voorouders gevonden. Hij heeft een pc met een genealogisch programma erop. "Maar toen ik 15 jaar geleden begon, was dat er nog niet. Toen ging ik eerst hier naar het gemeentehuis, daarna naar de archieven in Utrecht en Den Haag op zoek naar stambomen en kwartierstaten. Dan zat je soms een hele dag ingespannen te zoeken en had je aan het eind van de dag nog niets gevonden. Nu hebben we internet."

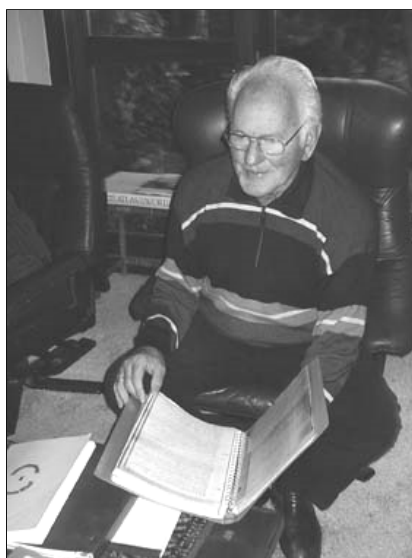
Op zijn pc zit hij nog steeds andere families uit te zoeken. Hij heeft al 30.000 namen in zijn bestanden, zoals Rijkenberg, Korver, Zuidervaat, Brunsting, Stoof, Van Vliet, De Jong. "Eigenlijk van iedereen die hier langer dan twee generaties leeft, heb ik het familiebestand. Wie belangstelling heeft kan wel contact opnemen. Dan kan ik het wel beschikbaar stellen."

Jaap Samsom is nu 79 jaar en woont aan de Herenweg in Wilnis. Vanaf de ruilverkaveling had hij een boerderij aan de Gagelweg. Daarvoor had hij zijn boerenbedrijf aan Donkereind in Vinkeveen waar hij alleen met de boot zijn verspreid liggende kavels kon bereiken. Hij is familie van de eigenaren van drukkerij Samsom in Alphen aan de Rijn en heeft de herkomst van zijn naam gevonden tot het jaar 1300. Dus nog net niet tot aan Karel de Grote. "Dat afstammen van Karel de Grote kan iedereen wel zeggen. Dat is niets bijzonders. Maar het aantonen is moeilijker. Alleen als je bij een graaf terecht komt, zit je goed."

Voor het natrekken van de familiegeschiedenis heeft Jaap veel bestanden opgebouwd. Zo heeft hij op vier cd-roms de doopboeken van Zuid Holland vanaf 1690. Verder werkt hij met vier internetprogramma's. Als eerste is dat het Gen-las programma, waar alle huwelijken van na 1813 in staan, maar, in verband met de privacyfilter, weer niet de huwelijken van na 1920. "Door het intypen van huwelijksdatum van vóór 1920 plus naam van wederzijdes ouders, kom je meteen vóór 1813 terecht." Ten tweede zoekt Jaap op geneanet, waar hij zijn eigen gegevens ook ondergebracht heeft, zoals andere particulieren dat ook gedaan hebben. "Toets ik dan naam en plaats in, dan vind ik alles wat daarover door anderen al gevonden is." Als derde troef heeft Jaap de Mormonen-site achter de hand. "Zo'n 50 procent kans dat ik daar wat vind, maar door met Google telkens te verfijnen leer je steeds dichterbij je doel te komen", aldus Jaap. Zijn vierde troef is de homepage 'doopboeken'.

Over de naam Samsom komen we in een apart artikel in een volgende uitgave van de Proosdijkoerier terug. Samsom heeft zich nog niet druk gemaakt om wat met zijn pc materiaal moet gebeuren na zijn dood. Dat het niet verloren moet gaan, is hem wel duidelijk. "Maar de kinderen zijn er tot op heden niet in geïnteresseerd", zo weet hij.

De historische vereniging houdt zich aanbevolen voor foto's, brieven, kranten of ander historisch oud materiaal, dat dan een plaatsje kan krijgen in het archief van de vereniging of waarvoor de leden verzamelaars weten.

Jaap Samsom
bladert door de
uitgeprinte
stambomen

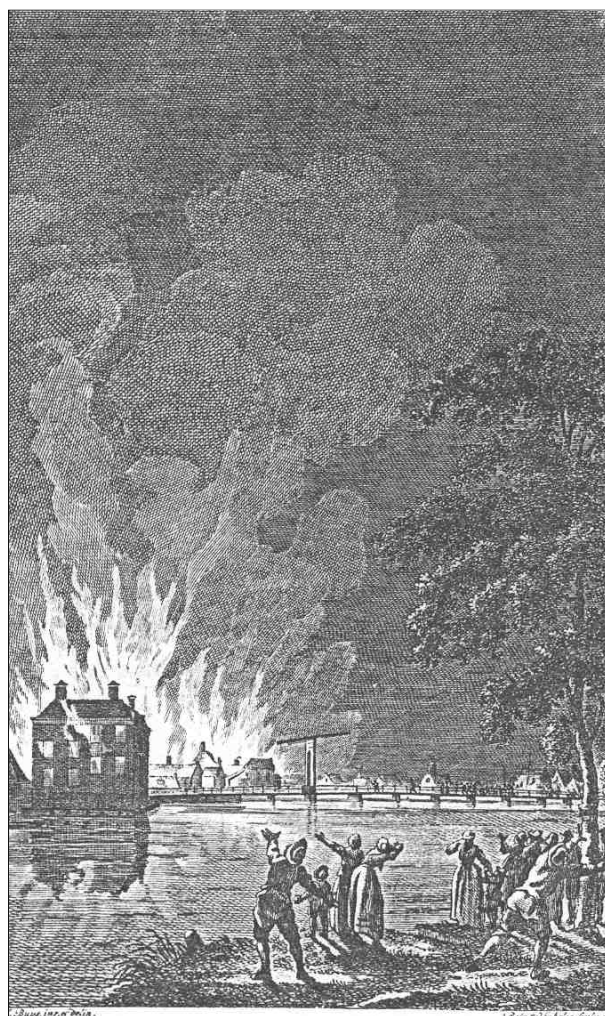
Afbeeldingen uit het verleden

door Fred de Wit

In tegenstelling tot vele andere plaatsen zijn er van de dorpen in De Ronde Venen slechts weinig oude afbeeldingen bekend. Ook later, toen de fotografie opkwam, heeft niemand de moeite genomen om gebouwen of bepaalde gebeurtenissen van hier vast te leggen. In Abcoude is dit wel gebeurd.

Jacob Olie

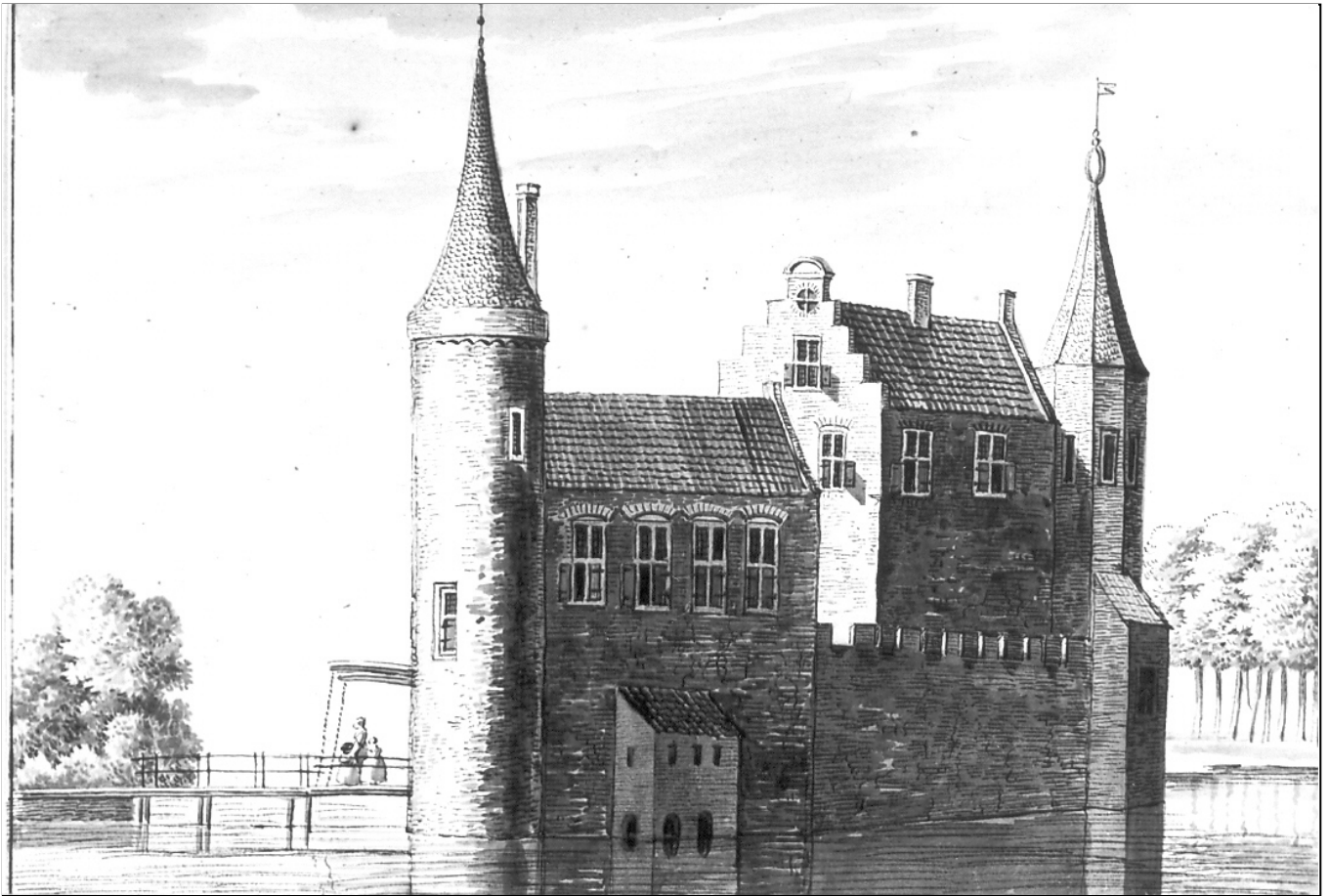
In Abcoude heeft de bekende Amsterdamse amateur-fotograaf Jacob Olie een aantal dorpsgezichten op de gevoelige plaat vastgelegd. Enige jaren geleden bezocht ik een tentoonstelling van zijn werk in het gemeentearchief van Amsterdam. Naar aanleiding daarvan vroeg ik me af of hij ook foto's van onze dorpen heeft gemaakt. Helaas was het resultaat van de naspeuringen negatief. Vanaf 1861 heeft Olie foto's gemaakt en als hij hier had gewoond, dan zouden wij nu ongetwijfeld getrouwe afbeeldingen hebben gehad van de oude rooms-katholieke kerkgebouwen in Driehuis en Vinkeveen en de oude hervormde kerken in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen. Ongetwijfeld zouden wij dan door zijn foto's een beter inzicht hebben gehad in de vervening, de drooglegging van de polders en de levensomstandigheden van de inwoners. Er zijn daarover weliswaar officiële rapporten bewaard gebleven en uit die documenten valt op te maken dat er armoede was, werkeloosheid en ziekten, maar er zijn geen afbeeldingen die laten zien hoe de mensen hieronder geleden hebben. De schriftelijke rapportage hierover is slechts summier. Mededogen met de armen was er niet en oplossingen om de armoede tegen te gaan, werden niet aangedragen. Een beperkt beeld van de armoede krijgen wel uit de notulen van de armbesturen van de kerken en uit gemeenteraadsverslagen. Daarin staat dat de armen om "onderstand" vroegen, zoals het toen heette. Foto's, die ons een beeld geven van de levensomstandigheden van de mensen, zijn er niet. Als wij willen weten hoe onze dorpen er uit zagen in vroegere tijden, dan zijn wij aangewezen op de schaarse tekeningen die uit de periode 1600 en 1850 bewaard zijn gebleven. Op die tekeningen werden vaak alleen kerken en fraaie buitens afgebeeld want het tekenen van vervallen huizen en arme mensen was niet interessant. Een uitzondering hierop is de tekening van het Rechthuis in Uithoorn dat op 23 juli 1782 afbrandde als gevolg van broei in een nabijgelegen hooiberg. Door de overvliegende vonken ging ook De Lange Brug over de Amstel (nu de Prinses Irenebrug) in vlammen op, evenals een aantal huizen aan de Mijdrechtse kant van de Amstel.

Wanhopig kijken de bewoners van de Mennonietenbuurt naar de vonken die overspatten naar hun woningen

Oude tekeningen

Het Streekarchief Vecht en Veenen bezit een beperkt aantal kopieën van tekeningen die van Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis gemaakt zijn, maar geen originele prenten uit die tijd. Enige inwoners hebben in de loop van de tijd bij antiquariaten originele tekeningen gekocht, maar dit aantal is te verwaarlozen. Het Streekarchief streeft ernaar om de eigen collectie aan te vullen, maar de prijzen die voor de originele prenten gevraagd worden, zijn hoog omdat ze erg schaars zijn vanwege de kleine oplagen van destijds. Bovendien zijn er in de loop van de tijd veel verloren gegaan. Zoals hiervoor al vermeld, hebben in onze dorpen geen tekenaars gewoond. Ze zijn hier op bezoek geweest en waren

Een zijaanzicht van het proostenhuis te Mijdrecht met de slotgracht en een brug waarop een vrouw met een meisje. Getekend op papier met Oost-Indische inkt. Gedateerd in 1782. Het proostenhuis heeft gestaan achter de hervormde kerk. Vermoedelijk bevinden zich nog fundamente van het gebouw onder de Rondweg. Zo zou het proostenhuis er in 1623 zo hebben uitgezien maar ook dit is onwaarschijnlijk. Het Koninklijk Huisarchief geeft op dat deze tekening gemaakt is door Hendrik Tavenier. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

geboeid door de dorpsgezichten. Soms zijn ze hier zelfs helemaal niet geweest en hebben ze de tekening van een ander overgetekend. De afbeelding van het proostenhuis in Mijdrecht, welke hierboven is afgedrukt, is gesigeneerd door Hendrik Tavenier (1734-1804). Maar precies dezelfde tekening van het proostenhuis staat in het boek "Mijdrecht meer dan veen alleen" als een tekening van L.P. Serrurier (1706-1751). De tekenaar van het proostenhuis heeft overigens wel zijn fantasie laten werken want het gebouw werd al in het jaar 1572 verwoest.

Kopergravure en ets

Meestal werden de tekeningen in opdracht verricht. Dit kan men onder andere afleiden uit het feit dat van Serrurier veel tekeningen bekend zijn van Utrechtse kastelen en ridderhofsteden zoals het proostenhuis. Tekeningen zijn ook gemaakt voor albums en historische boeken. Zo schreef de bekende Nederlandse geschiedschrijver Jan Wagenaar, die leefde van 1709 tot 1773, het boek *Vaderlandsche Historie*, dat maar liefst uit 21 delen bestond en drie boeken over Amsterdam. Hierin stonden ook prenten afgebeeld. Op een veiling heeft mijn vrouw nog op een deel geboden, maar toen er boven de duizend gulden werd geboden, is ze

gestopt met bieden. Toen in 1821 de bezittingen van de Mijdrechtse burgemeester Van Doorn van Noordscharwoude werden geveild, werden de drie delen over de geschiedenis van Amsterdam van Jan Wagenaar verkocht voor vier gulden. Dat was nog veel, want het Groot Placaatboek van Utrecht bracht slechts dertig centen op. Tekeningen die in antiquariaten worden aangeboden zijn vaak afkomstig uit boeken of albums. De illustraties werden vroeger uitgesneden om ze afzonderlijk te verkopen. Dit bracht meer op. De afbeeldingen kunnen we onderscheiden in kopergravures en etsen. Bij een kopergravure wordt in een glad gepolijst plaatje koper met een burijn, een graveerijzer, een voorstelling gegraveerd. Met een schraapstaal wordt de overtollige braam weggehaald en de plaat wordt, wanneer dit nodig is, weer glad gemaakt. De gravurelijn is te herkennen aan het aanzwellen en weer afnemen van de lijn. Een gevolg van de driehoekige vorm van de burijn. De kopergravure is een lijnprocédé: egale vlakken kunnen niet worden gedrukt. Om een vlak te suggereren gebruikt men arceringen. Bij het inktten wordt dikke drukinkt met een tampon over de gehele oppervlakte van de plaat verspreid, waarbij de groeven gevuld moeten worden. Daarna wordt de overtollige inkt van de

plaat geveegd, zodat de inkt alleen in de groeven achterblijft. De plaat wordt hierna onder de kopdrukpers afgedrukt op papier. Van een kopergravure kunnen, afhankelijk van de diepte van de lijnen, 300 tot 800 drukken worden gemaakt. In de negentiende eeuw werd vaak gebruik gemaakt van een staalgravure, die veel harder is, en minder onderhevig aan slijtage, zodat een grotere oplage mogelijk werd. Een ets wordt door een ander procédé gemaakt. De ets komt tot stand door op een glad gepolijste stalen plaat, meestal van koper of zink, een laag zuurwerende etsgrond, onder andere bijenwas, aan te brengen. Met een naald met een rode punt, de zogenaamde etsnaald, kan de kunstenaar gemakkelijk tekenen in de zachte etsgrond. De zijkant en de achterkant van het plaatje worden hierna afgedekt met een laagje zuurwerende vernis. Vervolgens wordt het in een zuurbad gelegd. Het zuur bijt het koper of vernis weg op de plaatsen waar de etsgrond verwijderd is, dus in de getekende lijnen. Het inkten en afdrucken gebeurt op dezelfde manier als bij een kopergravure.

Het Huis Ter Schelling

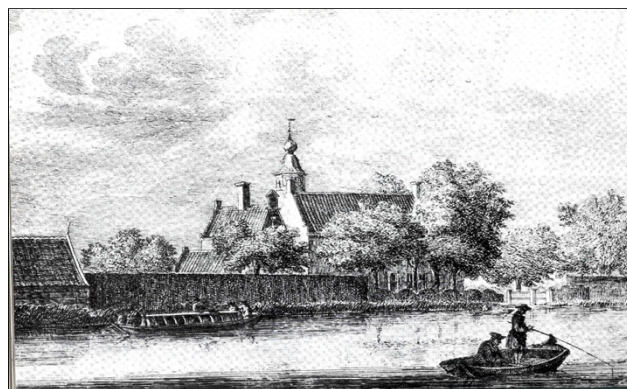
Behalve bij de hier afgebeelde prent van het Mijdrechtse proostenhuis, waarbij de tekenaar zijn fantasie de vrije loop liet gaan over een gebouw, dat al lang niet meer bestond, moeten wij ook vraagtekens zetten bij de tekeningen van Het Huis Ter Schelling dat ooit gestaan heeft aan de Amstel bij de Amstelhoek. Het zou natuurlijk kunnen zijn dat de ene tekening op een ander moment gemaakt is dan de andere. Maar dat er toen ook een visser op dezelfde plek aan het vissen was, is wel erg toevallig. In de Proosdijkoerier van december 1996 beschreef Dick van Wees Het Huis Ter Schelling. Ook op de overeenkomst tussen beide prenten ging hij uitvoerig in. “Zo fraai was dit buiten, dat enkele kunstenaars de tekenstift grepen en het op papier of plaat vastlegden. In verschillende uitwerkingen worden afbeeldingen van dit Huis Ter Schelling in de topografische atlas van het Rijksarchief van Noord-Holland bewaard. In 1733 maakte Cornelis

Pronk zijn pentekening. Deze wijkt, wat betreft het buiten, zelfs nauwelijks af van wat Herman Spilman op de plaat vastlegde. Spilman zette niet alleen zijn naam eronder, maar ook “del.et sculptsit”, dat wil zeggen dat hij het ontwerp maakte en later de plaat vervaardigde. Pronk schreef onder zijn tekening “del. Ad viv(um)”, wat aangeeft dat hij deze naar het leven tekende. Hij heeft dus hoogstpersoonlijk tegenover het Huis plaats genomen.

De Atlas Munnicks van Cleeff.

Onderzoek naar oude illustraties bracht mij in contact met het Koninklijk Huisarchief. In dit archief bevindt zich de Atlas Munnicks van Cleeff, die eigendom was van prinses Juliana. In 1870 kocht prins Hendrik, de broer van koning Willem III, via de bekende boekverkoper Beijers, een verzameling tekeningen uit de nalatenschap van de Utrechenaar Gerard Munnicks van Cleeff (1796-1860). Het betrof hier een collectie van zo’n 1520 zeventiende- en achttiende-eeuwse tekeningen van het Sticht. Deze tekeningen vormen nu samen de “Atlas Munnicks van Cleeff”. Onder de vele kunstenaars die de tekeningen vervaardigd hebben zijn onder andere van belang Jan de Beyer, de gebroeders Van Liender, Cornelis Pronk, Herman Saftleven, Pieter Saenredam, Hendrik Tavenier, Ludovicus Serrurier en Dirk van der Burg. Veel van de tekeningen dienden als voorbeelden in allerlei publicaties. Het feit dat er alleen zeventiende- en achttiende-eeuwse tekeningen aanwezig zijn, wijst er op dat de collectie vermoedelijk aan het einde van de 18de, hooguit begin van de 19de eeuw is ontstaan en dat Munnicks van Cleeff haar in zijn geheel heeft aangekocht.

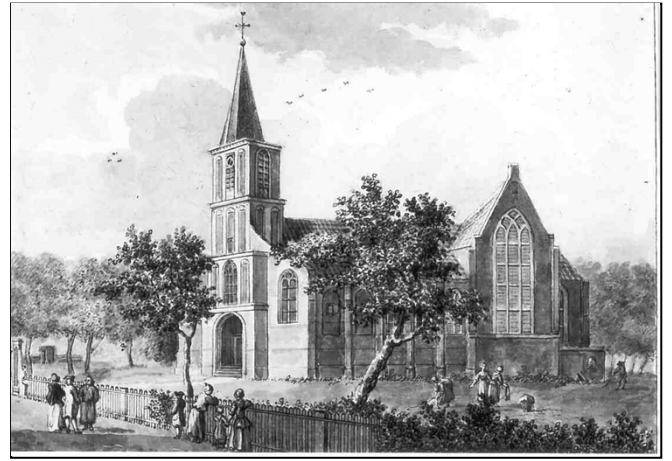
Hieronder volgt een aantal vrij onbekende tekeningen van onze dorpen, die wij met toestemming van het Koninklijk Huisarchief nu kunnen publiceren.

Het Huis Ter Schelling getekend door twee verschillende tekenaars

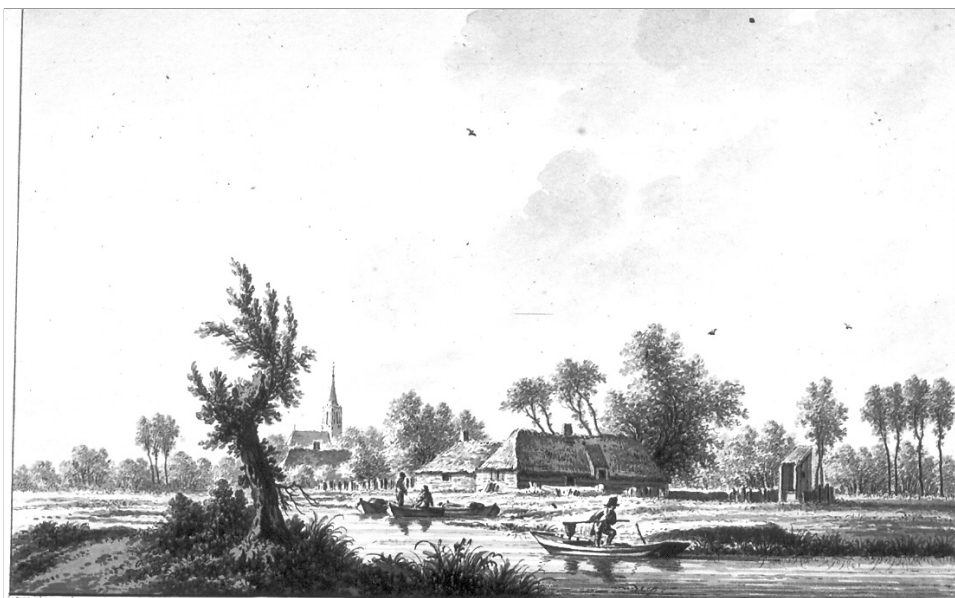
Gezicht op de hervormde kerk te Vinkeveen. Rechts in de verte is nog een koets met paard te zien. De tekening is gesigeneerd door H. de Winter in 1743. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.
De kerk ziet er anders uit dan het gebouw op de volgende bladzijde. Heeft er wellicht een verbouwing plaatsgevonden?

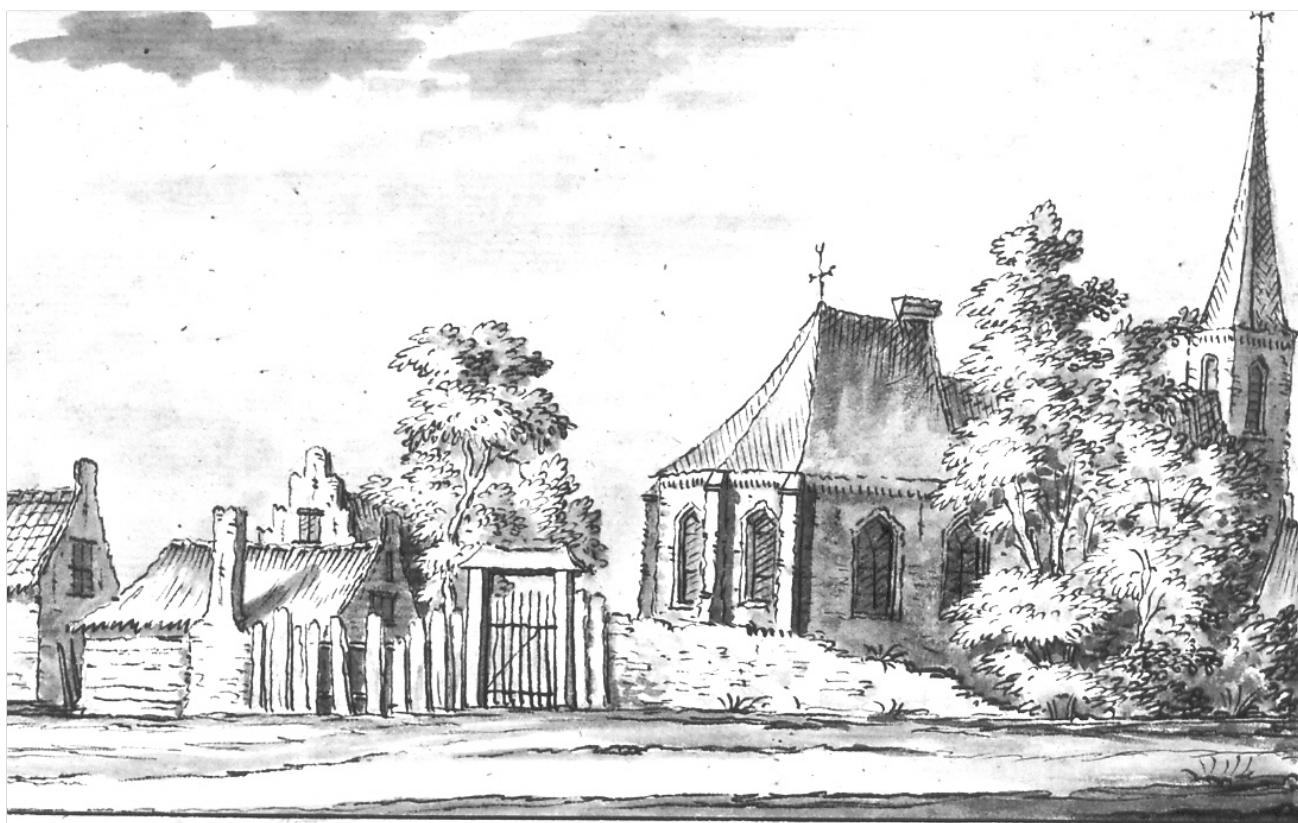
De hervormde kerk te Mijdrecht vanaf het zuid-westen. Rechts voor op het grasveld zijn vrouwen bezig met de was. Getekend door H.P. Schouten. Jaartal onbekend. Voor het hek staan diverse personen. Aan de kleding te zien behoorden zij tot de gegoede stand. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

De hervormde kerk in Mijdrecht. Op de tekening staat geschreven Meydrechts 20 mey 1792. Het water met boten voor de kerk doet vreemd aan maar het is toch mogelijk dat de situatie in die tijd zo was. Wel was er in Driehuis sinds 1780 een nieuwe katholieke kerk gebouwd, maar deze kerk kan dit niet zijn. Het was katholieken namelijk verboden een toren bij de kerk te bouwen omdat dit de protestanten zou kunnen ergeren. De tekenaar is onbekend. Van het proostenhuis dat er volgens Tavenier op de achtergrond gestaan zou moeten hebben, is niets te zien. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

Gezicht op het dorp Vinkeveen, getekend en gesigeneerd door N. Wicart (1748-1815) op papier met Oost-Indische inkt. Op de achtergrond de hervormde kerk met de toren. In het midden onder de bomen een boerderij. Op de voorgrond varende boten. Jaartal onbekend. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

Eveneens een met Oost-Indische inkt gesigeneerde tekening van J. Stellingwerf uit 1637 van Vinkeveen. Dit kerkgebouw ziet er anders uit dan de later gedateerde tekeningen. Wellicht hebben er verbouwingen plaats gevonden om de kerk aan te passen aan de protestantse eredienst. Maar nu met rechts de gehele kerk waarvan echter een gedeelte onttrokken wordt door een boom. Op de achtergrond links een huis met een trapgevel. Zou dit misschien de pastorie geweest kunnen zijn? Overigens doet zich hier ook weer een probleem voor. In 1982 verscheen er een boek, geschreven door Piet Koster, over de geschiedenis van de hervormde kerk te Vinkeveen. Hij betrok dezelfde tekening uit een andere bron. De tekenaar was nu L.P. Serrurier.

Deze tekening met Oost/Indische inkt van het dorp Vinkeveen is gesigineerd door J. Stellingwerf. Jaartal 1637. Op de achtergrond is nog de torenspits te zien van de hervormde kerk, Wellicht is hierdoor nog na te gaan vanuit welke plek deze tekening is gemaakt. Mede door de op de voorgrond gelegen vaart. Deze afbeelding is afkomstig uit de Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

Eveneens een afbeelding van de Mijdrechtse kerk maar nu met rechts een watermolen. De tekening is gemaakt van ongeveer dezelfde plek als de voorafgaande tekening op blz 14 en de ingang voor de kerk is ook anders. De tekening is gesigineerd door H. de Winter. Jaartal 1743. Afbeelding: Atlas Munnicks van Cleeff, Koninklijke Verzamelingen Den Haag.

De bronnen behorende bij de foto's en de teksten in dit artikel zijn: Koninklijk Huisarchief Den Haag, Streekarchief Vecht en Venen, Algemeen Rijksarchief Den Haag, Het Utrechts Archief en het Iconografisch Bureau te Den Haag.

Gewoon een stukje Mijdsrechtse geschiedenis

door Joop Frankenhuizen

Geen terugblik over het afgelopen jaar maar gewoon een greep uit het midden van de 19^e eeuw wanneer de dan tien jaar oude gemeente Mijdsrecht verslag doet van haar reilen en zeilen.

Invoering metrieke stelsel

In 1821, de gemeente Mijdsrecht bestaat dan officieel tien jaar, verschijnt de eerste verplichte jaaropgave die de gemeente vervolgens elk jaar in de maand januari naar de gouverneur van de provincie Utrecht moet opsturen.

Dat jaar meldt de gemeente dat er geen bedelaars zijn en ook geen gevangenen. Wel is er een

“locaal van oude dagen, toen de Criminele Justicie van de Proosdije van St. Jans alhier wierd uitgeoefend en dat lokaal konde zekerlijk ruimer en geschikter zijn doch er wordt maar schaarsch van hetzelfde gebruik gemaakt en dan doorgaans maar voor één enkele nacht zodat het gemeentebestuur geen vrijheid vindt ter deze kosten te maken. Daar er door de gemeente geen postweg loopt treft men alhier ook geene diligencen of postwagens aan.”

Daarnaast is er een veerschuit die ‘s zomers twee keer per week op Amsterdam en eenmaal per week op Utrecht vaart.

In 1821 heeft de Mijdsrechtenaar zich nog niet helemaal losgemaakt van het oude maten en gewichtenstelsel, waardoor invoering van het metrieke stelsel vertraging oploopt. De gemeente hoopt dan ook dat het Koninklijk Besluit van 18 december 1822 Staatsblad 52 zal helpen dit te versnellen.

De gewone burger staat bij al die veranderingen niet stil en merkt er pas iets van wanneer hij moet betalen. Voorheen gewend te tellen in guldens, stuivers en penningen, nu moet het in ene in guldens en centen. Eén gulden was 20 stuivers en één stuiver was 16 penningen. Daarnaast kende men ook nog het oortje (4p) en de duit (2p). Pas in 1827 zal het metrieke stelsel in Mijdsrecht zijn ingevoerd. Desondanks blijft men nog vele jaren vier maal per jaar controleren of de invoering goed wordt uitgevoerd.

Concurrentie uit Vinkeveen

De veiligheid in het dorp is onder controle. Er zijn lantaarns in het dorp en in de Mennonietenbuurt. De zetting (belasting) van het brood wordt eenparig uitgegeven door Mijdsrecht, Wilnis en Oudhuizen. Vinkeveen doet niet mee. Daar en in de omringende gemeenten is die zetting lager of bestaat in het

geheel niet. Rondventende broodbakkers uit Vinkeveen maken daar gebruik van om op die manier goedkoop brood aan de man te brengen. De gemeente vindt dit niet leuk en wil meer gelijkheid.

In de jaren twintig van de 19^e eeuw zijn de prijzen van granen en verdere levensmiddelen laag. Goed voor de volksklasse, maar slecht voor de boeren. Later zal dit snel veranderen. In 1826 meldt de gemeente:

“doch daar die gezamenlijk hooge prijzen zo aanmerkelijk veel toebrengen tot instandhouding en bloei van den landbouw waarbij de welvaart der gemeente en het rijk zulk een groot belang heeft.”

Volgens B&W wordt er een mensengeneratie lang geklaagd over de slechte toestand van de Demmerikse- ofwel de Ter Aase zuwe die men alleen in het zomerseizoen kan passeren. In de winter moet men om in Utrecht te geraken *“eene verbazende grooten omweg maken.”* In 1826 kan de gemeente eindelijk melden dat de provincie de weg in een goede staat heeft gebracht. Een ander probleem vormt de Mijdsrechtse zuwe naar Uithoorn. (de huidige N201) Die weg ligt midden tussen de droogmakerijen en door de geringe maalcapaciteit van de molens ter plekke is de waterstand veelal zeer hoog. Het water staat dan vaak tot aan de kruin van de weg en dat betekent hoge onderhoudskosten. Met als gevolg dat de gemeente elk jaar geld te kort komt. Vooral omdat ook de Wilnisse zuwe in slechte staat verkeerd.

Sluikhandel en bedeling

Gelukkig zijn er de opcenten. Volgens een besluit van ZM de Koning mag de gemeente per 1 januari 1823 opcenten heffen op ‘s Rijks belastingen. Zeven cent op grondbelasting en personeel, 40 cent op het rijksaccijns op het gemaal (tarwe e.d.) en één gulden extra op het rijksaccijns op sterke drank. Omdat de omringende gemeenten veel lagere bedragen aan opcenten heffen, vooral op sterke drank, ontstaat al spoedig een sluikhandel die de gemeente veel geld gaat kosten. Door de open ligging slaagt zij er niet in deze handel een halt toe te roepen. Het regent dan ook klachten bij de provincie, maar die kan er ook niets aan doen want Uithoorn, Nieuwveen en Zevenhoven liggen in andere provincies. Pas als de gemeente toestemming krijgt tot een algemene omslag over de ingezetenen komt er wat verlichting

in de financiële situatie. Tot aan de jaren vijftig zal de gemeente Mijdrecht blijven hameren de droogmakerijen te effectueren want riet en water brengen geen geld op terwijl de onkosten doorgaan.

Aan openbare bezittingen telt de gemeente twee scholen, die in 1825 bijna geheel zijn vernieuwd, verder de dorpsstoren en twee brandspuithuisjes. Later komen daar ook de onderwijzerswoningen bij.

"De gemeenteweg in het dorp wordt gestadig met fijn puin en scherp kiezelzand onderhouden en de zuwen worden regelmatig gepuind."

In 1830 wordt één op zeventien inwoners door de armenzorg bedeed en er zijn geen bedelaars naar de bedelaarskoloniën uitgestuurd. De ratelnachtwacht loopt het hele jaar door en in 1832 worden de kosten van de klapperman voor het eerst in de begroting opgenomen.

In 1834 telt Mijdrecht 2311 inwoners en is één op de achttien inwoners bedeed. Maar dat zal snel verslechteren. In 1848 is de economische situatie zo slecht geworden dat één op de negen Mijdrechtenaren bedeed wordt. De bedelarij neemt toe vooral door de stagnatie in de veenderij en

ditmaal moeten er wel mensen naar de Drentse bedelaarsopvang in Ommerschans worden gestuurd. Gelukkig zorgt de toegenomen liefdadigheid bij het vermogende deel van de bevolking voor verlichting. Geleidelijk neemt de werkgelegenheid in de Mijdrechtse Droogmakerij weer wat toe waardoor de werkloosheid daalt. Het probleem blijft echter dat de vervening al jaren over de top heen is en er nog slechts lichte turfsoorten op de markt kunnen worden gebracht. In die klasse is veel concurrentie met andere gemeenten. Bovendien is de impost op turf uit de lage veengebieden hoger dan die op turf uit de hoge venen. De gemeente hoopt dan ook dat de Mijdrechtse Droogmakerij *"waarin nog zoo ontzaggelijk veel werkzaamheden zijn te verrigten."* spoedig zal worden verkocht.

Om dat zeker te stellen richt de gemeente een request aan de koning om de concessie tot vervening van de polder de derde bedijking (Bozenhoven) met 25 jaar te verlengen,

"hetwelk het hoofdmiddel van bestaan van de gegoede burgers in de gemeente uitmaakt en voor de werkman veel arbeid verzekert",

Aldus (een deel van) het verslag aan de gouverneur.

Filmimpressie van Mijdrecht omstreeks 1958

door Jan Rood en Antoon Verhaar

Eind jaren '50 heeft de Zangvereniging Zang en Vriendschap filmopnamen gemaakt in het dorp Mijdrecht. Dankzij Jan Rood en Antoon Verhaar is er nu een zeer nauwkeurig uitgewerkte beschrijvende toelichting beschikbaar van dit historisch materiaal. De beelden van bijna een halve eeuw geleden tonen diverse inwoners uit het Mijdrecht van toen in hun dagelijkse omgeving.

De heren Rood en Verhaar hebben hun uitleg bij de film ter beschikking gesteld van de historische vereniging. Voor belangstellenden is deze uitwerking beschikbaar. De filmbeelden - die de suggestie oproepen dat de kijker door het dorp wandelt - zijn overgezet op een video, die een uur duurt. Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van de historische vereniging is de beeldregistratie vertoond. De redactie geeft hieronder een sterk ingekorte impressie van het werk van de heren Rood en Verhaar. Daarbij zijn de namen van de vele personen, die in de film voorkomen, weggelaten. Op de filmbeelden staan diverse locaties met panden, die destijds het dorp sierden.

De filmer begint zijn wandeling bij het gemeentehuis en gaat vandaar naar de Prinses Beatrixlaan, waar aan de rechterkant de Gereformeerde kerk staat. De Beatrixlaan gaat in de bocht naar links over in de Hoofdweg. Daar ligt ter linkerzijde een vijver en plantsoen, iets verderop

staan aan de rechterkant de huizen die in 1920 door woningbouwvereniging Patrimonium werden gebouwd.

Vervolgens komt de Graaf van Solmsstraat in beeld. Deze straat kwam tot stand door de verbinding van de Gosewijn van Aemstelstraat met Bozenhoven. Daarmee werden de huizen van de *'armenwerf'*, veelal een uit een nalatenschap verkregen bezit van het armbestuur van de r.k. kerk, aangesloten op een weg. Het verlengde van de Anselmusstraat naar Bozenhoven was vroeger het toegangspad over de Ringsloot Polder Derde Bedijking naar de boerderij van Ko Oudshoorn, het latere hertenkamp.

Schuin tegenover de Viergang was vroeger een groentenhandel en noodslachterij, gevolgd door een kapsalon met daarnaast de Rabobank. Ook het verderop gelegen Doctor Schaepmanplantsoen komt in beeld. In 1954 kwam daar een complex

Boerderij van Ko Oudshoorn aan de Anselmusstraat. Rond 1900 woont daar de familie Goes. Hun dochter Wilhelmina trouwde in 1905 met Jan Oudshoorn. Uit hun huwelijk werden 7 kinderen geboren, waarvan het jongste kind Ko (* 1919) op de boerderij bleef wonen totdat deze omstreeks 1962 werd afgebroken. (Collectie J.P.C. Oudshoorn - Mijdrecht)

van 26 woningen gereed. Daartoe werden twee oude huizenblokken evenwijdig aan de weg afgebroken. De gesloopte woningen stonden jarenlang bekend als “de elf huizen”. Ook de historie van Gerardus Majella wordt zichtbaar. Onder pastoor G. J. Beverborg werd op 11 september 1913 het Liefdehuis Mijdrecht opgericht. Zusters uit Schijndel kregen huisvesting in een herenhuis in Wilnis (aan Herenweg Veldzijde), eigendom van een vermogende familie De Graaf. De familie stelde hen ook nog een grote som geld ter beschikking op voorwaarde dat hun zwakzinnige dochter Betje (geboren in 1876) tot aan haar dood door hen verpleegd zou worden. In 1945 overleed Betje. Door ruimtegebrek daar begon men al gauw met de bouw van het Gerardus Majella klooster nabij de kerk op de grens Mijdrecht-Wilnis. Naast de bejaardenzorg werd meteen gestart met een bewaar- en naaischool. In 1917 werd met de wijkverpleging begonnen. Aan de achterkant van het terrein, aan de achtervaart, werd in 1922 een meisjesschool gebouwd. In 1928 kwam er een nieuw klooster inclusief een bejaardenhuis en een kleuterschool tot stand. Door de bouw van een school in de nieuwe woonwijk in de jaren zestig, dichtbij het latere hertenkamp, begon de meisjesschool te ontvolken. In 1974 zijn de Zusters van Liefde, na 60 jaar liefdewerk in Mijdrecht-Wilnis, vertrokken naar hun Moederhuis in Schijndel. De school heeft daarna nog een poosje onderdak geboden aan gemeentelijke diensten

tijdens de bouw van het nieuwe gemeentehuis. Inmiddels was er een Stichting Gerardus Majella tot stand gekomen. In 1982 is op de plaats van de meisjesschool het nieuwe r.k. verzorgingshuis Gerardus Majella gekomen en is het klooster met bijgebouwen afgebroken.

Enkele minuten later is men in de Dorpsstraat ter hoogte van de Kerkstraat. Aan de linkerkant was de Openbare Lagere School en aan de rechterkant stonden de gebouwen van de Drogerijen Maatschappij, waarin vroeger de Biscuitfabriek “De Lindeboom” van de familie Van Doesburg gevestigd was. Sinds 1976 staat op die locatie het winkelcentrum De Lindeboom. In de “koekfabriek” werkten op het hoogtepunt, in de jaren twintig, meer dan 300 mannen en vrouwen. Werd in 1926 nog het 100-jarig bestaan gevierd, in 1937 volgde de liquidatie, waarbij de werknemers - zo’n 100 in totaal - op straat kwamen te staan.

Ook de nederlands hervormde kerk - nu Janskerk - en de nederlands hervormde school - nu het Prinsenhuis - in de Wilhelminalaan komen in beeld.

Aan de Kerkvaart was een bedrijf waar betonnen opzetters voor heipalen werden gemaakt. Op de locatie waar nu huize De Kom staat, lag vroeger een scheepswerf. Op de hoek Dorpsstraat - Prinses Irenelaan was een fietsenzaak gevestigd, schuin aan de overzijde van de Dorpsstraat, richting centrum, stonden de “elektrozaak”, een horlogerie en een

Met het zicht op het latere Hofland-Noord staat aan Hofland de boerderij van Joop Roeleveld. De hoeve draagt als naam LABOR VINCIT (Arbeid Overwint), hetgeen op de dampalen staat vermeld. (Collectie J.R.A. Roeleveld – Amstelhoek)

schoenenzaak. Verder toont de film nog de betonopzettersfabriek van Arie de Bruin en de speeltuin bij wat nu Motel Mijdsrecht is aan de Provinciale Weg.

Voor de historische gegevens is het Streekarchief Vecht en Venen geraadpleegd.

Woonerf aan Bozenhoven schuin tegenover Wiegman's Bloemenzaak. In totaal 5 woningen, waarvan drie in het linker deel. In het midden, in het huis met het zwarte dak woont het echtpaar Piet Jongeneel (1889-1973) en M. Häfner (1894-1983). Rechts staat ook nog een woning. (Collectie A. Verwoerd-Jongeneel - Uithoorn). Nu is daar LTB Adviseurs en Accountants B.V.

Boerderij inclusief boenhok met stoepgat van Willem de Graaff. Gesitueerd aan Bozenhoven, midden op nu de Viergang vanaf Bozenhoven. (Collectie Th.C.M. de Graaff - Mijdrecht)

BUITEN VERWACHTING staat er op het damhek van de boerderij van Gijs van Selm, bouwjaar 1903, aan de Ringdijk Polder Derde Bedijking, op de plaats van nu Zuster de Hertoglaan. (Collectie Familie Gijs van Selm-Neeltje de Bruijn – Uithoorn)

Gereformeerde Kerk in 1934, bouwjaar 1918. Deze staat aan de Prinses Beatrixlaan. (*Streekarchief Vecht en Venen*) Sinds de stichting van de Protestantse Kerk in Mijdrecht in 2005 wordt de nieuwe kerk in de Prins Bernhardlaan genoemd *Kerkelijk Centrum De Rank*, voorheen *Gereformeerde Kerk*. De Nederlands Hervormde kerk in de Kerkstraat kreeg per die datum de naam *Janskerk*.

Vinkeveen anno 1906 (1)

door Fons Compier

De aanleiding tot dit driedelig onderwerp is tweedelig: op de eerste plaats de fraaie omslag van de vorige editie van de Proosdijkoerier: een 'wenschkaart' voor een voorspoedig 1906. Daarnaast heeft de keuze voor dit onderwerp te maken met het boek, dat onze historische vereniging in 2008 over Vinkeveen beoogt uit te brengen; daaraan hoop ik bijdragen te kunnen leveren.

Er waren ook motieven om *niet* aan deze driedelige serie te beginnen; ik noem er maar één: het relatieve onvermogen bij mijzelf – en wie weet ook wel een beetje bij U- om daadwerkelijk een eeuw in de tijd terug te gaan. Bovendien gaat het daarbij om 100 jaar, waarin - volgens gezaghebbende historici en sociologen - misschien wel meer is veranderd dan in de daaraan voorgaande 10 eeuwen bij elkaar.

Voor een zinvolle verplaatsing naar 1906 is het uiteraard van belang om zoveel mogelijk van die tijd te vernemen, te analyseren, proberen te begrijpen, in zijn tijd te plaatsen etc. Daarom, kort en suggestief, enkele trefwoorden voor de wereld waarvan Vinkeveen uitmaakte en van het wereldje, waarin Vinkeveen zelf centraal gesteld wordt.

In 1906 kon er in december geschaatst worden en we hadden "Indië" en een witte kerst. "We", dat betreft circa 5,4 miljoen Nederlanders en de gemeente

Vinkeveen en Waverveen droeg daar met 3.866 stuks aan bij, om preciezer te zijn met 1.981 mannen en 1.885 vrouwen. Met een degelijke bijdrage zet je jezelf niet echt op de kaart; op heel wat oude (land)kaarten ontbreekt Vinkeveen dan ook. Pas toen 'we' aan een belangrijke Provinciale weg kwamen te liggen, kon men niet meer om ons heen. En wat belangrijker is: pas na 1917 kon men hier ten lande niet meer om kiesrecht voor vrouwen heen; in 1906 werd de Gemeenteraad enkel door mannen met ene zekere welstand 'gekozen'; maar meestal kwam je – als man - in de gemeenteraad alhier op basis van enkele kandidaatsstelling. Vergeet de Afsluitdijk, de Elfstedentocht, Almere, Feyenoord (1908), Lelystad. Hertha (1929) en vooral Schiphol; het vliegtuig was nog maar amper uitgevonden. Denk wél aan landelijke acties: Zeeland beleefde ook in 1906 een watersnood en de burgemeester ging zelf(s) met de collectebus rond. Verenigingen zoals de ijsclubs

Voortwaarts en VIOS en de muziekvereniging Concordia bestonden alle drie inmiddels zo'n jaar of acht. In 1906 werden twee belangrijke bonden opgericht: het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (NVV) en de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk; brengt U beide bonden niet in relatie tot het 'Bondsgebouw' (1912). Waarschijnlijk had niemand in Vinkeveen al een auto (landelijk aantal: 2.000). Dat er nog geen radio's waren, is zeker: pas in ons jaar vond de allereerste uitzending plaats. Elektriciteit was er al wel, maar in 1906 vergaderde de Gemeenteraad nog gewoon over de aanstelling van aanstekers voor de 39 straatlantaarns en de omstreden kwaliteit van de petroleum.

Straten en wegen

De bebouwde kom van ons dorp beperkte zich in hoofdzaak tot een smalle grindweg van ongeveer noord naar min of meer zuid, achtereenvolgens met Achterbos (met 'sch'), Herenweg en Demmerik aangeduid. In dat laatste opzicht is er in 100 jaar eigenlijk niets veranderd. De bebouwde kom liep toen een stuk langer naar het westen door, tot minstens de plek waar nu de boerderij van Bouthoorn staat. Historisch bekeken is deze 'uitloper' het echte Achterbos(ch). Aan beide kanten

van Achterbos, Herenweg en Demmerik wemelde het van de houten, veelal wit geschilderde bruggetjes, waarvan de constructie in geen enkel geval tot plaatselijke vernauwing van het overbrugde water mocht leiden. Die vernauwing zou immers de watercirculatie afremmen, met vervuiling als onvermijdelijk gevolg: op die sloten waren heel wat Vinkeveners voor hun drinkwater aangewezen, Maar ook voor de afvoer..

Van "Vinkeveen als smalle grindweg" bestaan heel wat foto's en de verleiding was groot om één ervan als illustratie bij dit artikel op te nemen. Echter, de opnamedatums van die foto's zijn niet bekend en dan kun je dat maar beter niet doen. Bovendien zit het wegdek op die foto's stevast vol gaten en kuilen. Dan zullen die foto's waarschijnlijk niet in ons jaar 1906 gemaakt zijn: de gemeente besteedde toen namelijk 157,7 kubieke meter grind ter verbetering van de Herenweg.

Vooropgesteld kan worden dat Vinkeveen in begin vorige eeuw een nogal geïsoleerd dorp vormde: het vergde heel wat meer kilometers dan nu om een van de buurtdorpen te bereiken.

Om een beeld te krijgen van de verkeerssituaties van toen beginnen we met het 'wegdenken' van het N201- viaduct en - eerder - de merkwaardige

‘rotonde’ en de viersprong; dat zijn immers allemaal toestanden die men in 1906 nog niet nodig had. Sterker nog: er waren aldaar nog helemaal geen paden of weggetjes, laat staan wegen richting Mijdrecht en Loenersloot: pas respectievelijk in de jaren ’30 en ’40 ontstonden er aansluitingen op de Herenweg in de vorm van een steeds drukker en gevaarlijker wordende viersprong. Weliswaar had na het droog vallen van “Groot Mijdrecht” omstreeks 1878 de aanleg van de Hoflandschedarsweg plaats gevonden, maar deze polderweg reikte richting Vinkeveen aanvankelijk niet verder dan de Ringvaart c.q. – dijk. Hetzelfde gold aan de westkant van Vinkeveen voor de aan de Hoflandschedarsweg parallel lopende Mijdrechtsedarsweg die bij de Ringvaart in de Ringdijk overging (c.q. overgaat). Maar er was eigenlijk geen wegverbinding tussen deze Ringdijk en de Herenweg. Weliswaar lag de – nauwelijks bebouwde - Kerkweg (later Kerklaan) er toen al, maar de brug over de ringvaart was niet geschikt voor “paard en wagen”. En het zou, uitgaande van 1906 - nog een jaar of 53 duren voordat er sprake zou zijn van de Heulweg en Heulbrug. Honderd jaar geleden verliep een reis met paard en wagen van Vinkeveen naar Mijdrecht dan ook via Waverveen dan wel Wilnis en nog niet via “Groot Mijdrecht”. Vinkeveen was 100 jaar geleden nog een dorp zonder Wilgenlaan, Spoorlaan, Heulweg, Bernhardlaan en Julianalaan; de drie laatst genoemde dateren van na de oorlog.

Mede omdat er nauwelijks oude(re) gebouwen aan de Baambrugs(ch)e Zuwe staan, zou je kunnen vermoeden, dat die weg er een eeuw geleden nog niet lag. Dat deed deze echter wel degelijk en allang, evenals de allebei min of meer doodlopende Groenlandsekade en Vinkenkade. Om uw voorstelling omtrent deze Zuwe 1906 wat te ‘voeden’: een kaarsrechte zeer smalle weg met tot aan de toen nog bestaande middenwetering niet veel bebouwing; op het zuwegedeelte van af de middenweteringbrug tot aan de Groenlandse en Vinkenkade stonden wel heel wat huisjes langs de weg. De Baambrugse Zuwe doorsneed toentertijd weliswaar een zeer waterrijk gebied, maar de verving was nog niet tot deze belangrijke ontsluitingsweg gevorderd; de zojuist genoemde middenwetering viel nog duidelijk te onderscheiden. Aan het einde van de Vinkenkade in noordelijke richting kon via een voetpad de Winkeldijk (Gemeente Abcoude - Proostdij) bereikt worden, ongeveer op de plek waar nu de A2 deze dijk in tweeën deelt. Maar wou je per paard en wagen van Vinkeveen naar Abcoude, dan waren er slechts 2 routes: via de Zuwe naar Baambrugge en vervolgens via de Horn en langs het terrein van het rond 1860 afgebroken Slot Abcoude. Een rit via Achterbos,

Botsholседijk, Waverdijk en Winkeldijk had ook gekund, maar dat zou enkel iets geweest zijn voor liefhebbers van ‘langdurig onderweg zijn’. Ook de Groenlandsekade (destijds ook met ‘sch’) vormde bepaald geen weg om Vinkeveen in en uit te komen, tenzij je bereid was om kilometers te voet af te leggen. Deze kade reikte in zuidoostelijke richting tot aan de Geuzensloot en vooral bij onze 1906 situatie is het van belang de huidige toestanden met de op- en afritten van en naar de A2, de N201, La Résidence etc. volstrekt te negeren: aan het einde van de Groenlandsekade was hier 100 jaar geleden enkel een ‘voetveer’, waarmee je naar de zuidelijke kade van de Geuzensloot overgezet kon worden. En aldaar aanbeland kon je te voet langs ‘de sloot’ of naar Loenersloot dan wel naar de Heul, met de Demmeriksche Schutsluis als enige vorm van bebouwing in een landschap met enkel weilanden en brede sloten. Opvallend genoeg is een goed vergelijkbare wandel- c.q. voettocht ook in 2006 mogelijk en bovendien vlak in de buurt: via het voormalige spoortraject vanaf de Oukooperdijk naar Demmerik.

Die spoorlijn van Hollandsche Electriche Spoorwegmaatschappij ‘lag’ er in 1906 nog niet, maar toen was het wel reeds zeker dat die er zou komen. De Gemeenteraad besloot in 1906 tot het aangaan van een geldlening ad fl. 10.000,- als voorschot op de aanleg van deze spoorweg.

De Ter Aase Zuwe vormde 100 jaar geleden een uiterst belangrijke route om richting Utrecht te geraken, niet alleen voor Vinkeveen maar ook voor met name Wilnis en Mijdrecht. Het grote belang van de “Ter Aasche Zuwe” wordt onderstreept door de bereidheid van de gemeenten Vinkeveen & Waverveen, Mijdrecht, Wilnis en Loenersloot om bij te dragen in het onderhoud van deze Zuwe, in eerste instantie een verantwoordelijkheid voor het Waterschap De Ronde Veenen. Dat Waterschap draaide toentertijd ook op voor het onderhoud aan “De Heerenweg te Proostdij”, zeg maar het huidige Achterbos.

Zelf was de Gemeente Vinkeveen en Waverveen nogal terughoudend bij het mee betalen aan andermans wegnnet: op een correcte uitnodiging van het Gemeentebestuur van Breukelen Nijenrode om een jaarlijkse bijdrage in de kosten van onderhoud van de weg van Breukelen naar en door Oud-Aa, werd in 1906 afwijzend beschikt: de Raad was van oordeel dat deze weg niet ‘van zulk een overwegend belang voor onze ingezetenen is, dat tot een uitgave in de kosten van onderhoud mag besloten worden’. Ik ben er zelf nooit geweest, in 1906, en dat is eigenlijk wel nodig voor een verantwoord oordeel, maar ik heb zo mijn twijfels omtrent de redelijkheid: ons Gemeentebestuur kon

toen, vind ik, op grond van heel wat zaken kansrijk genomineerd worden voor de “Liever een cent te weinig” trofee 1906, als die had bestaan. Over die zuinigheid méér in aflevering 3.

Ook nog iets over Donkereind: verkeerstechnisch zegt deze naam eigenlijk al genoeg. Pas 65 jaar later zou Vinkeveen aldaar aan de zuidkant ontsloten worden vanwege de aanleg van de Korenmolenweg.

Na het ‘teruglezen’ van de tekst tot dusver vind ik dat er een nogal somber beeld is ontstaan omtrent de vervoersmogelijkheden en de bereikbaarheid van Vinkeveen. In zo’n situatie is het een goede zaak om ook iets positiefs te melden, bijvoorbeeld een faciliteit, die we toen wél hadden en nu niet meer. Deze is inmiddels gevonden: in 1906 waren er twee schuitendiensten, die eenmaal per week heen en terug naar Amsterdam en naar Utrecht voeren, in hoofdzaak voor goederen en vee. Denk daarbij niet in termen van ‘schoon milieu’ en ‘frisse lucht’: het ging om schuiten met petroleum motor en die walmden en stonken anno 1906 minstens een kwartier in de wind. En er was toen ook een dienst met een (petroleum-) motorschuit, die personenvervoer deed naar Amsterdam en Utrecht op basis van drie keer per week heen en terug.

De gebouwen

De kerken nog even in het midden gelaten er waren in 1906 geen grote, opmerkelijke bouwwerken. Bij dit onderwerp zal menigeen denken aan het voormalige ‘Bondsgebouw der Rooms- Katholieke Werkliedenvereniging St. Jozef’ , kortweg “Het Bondsgebouw”, tot circa 2004 het onderkomen van Woninginrichting Van den Berg. Toen het gebouw in 2004 leeg kwam te staan, werd alom gevreesd voor volledige sloop. Maar dat is gelukkig niet gebeurd: de inmiddels afgeronde renovatie heeft tot misschien wel het fraaiste gebouw van Vinkeveen-nu geleid. Maar een eeuw geleden stond het er nog niet; de bouwaanvraag voor het Bondsgebouw dateert van 1911.

De nederlands hervormde en gereformeerde kerkgebouwen van nu dateren van respectievelijk 1931 en 1926; deze moeten we dus in hun huidige vorm uit het beeld van Vinkeveen anno 1906 wegdenken. Hetzelfde doen we met de toren van nu van de ‘Rooms-Catholieke’ kerk. Tot de storm van 28 december 1914 beschikte deze over een andersoortige, 10 meter hogere spits en deze gaf dit gebouw een volstrekt andere aanblik.

De schoolgebouwen van toen zijn inmiddels - als zodanig - verdwenen, maar het gebouw van de in 1924 opgeheven openbare lagere school bestaat in feite nog steeds, namelijk in de vorm van het Verenigingsgebouw van de N.H. kerk. Een eeuw geleden werd deze openbare school voornamelijk

door de rooms katholieke jongens bezocht; de rooms katholieke meisjes werden vanaf 1883 tot mei 1923 onderwezen in een gebouw, dat tot 1882 als R.K. kerkgebouw had gediend, op de plaats van het huidige Kloosterplein. Vanaf 1880 was er in Vinkeveen al sprake van Christelijk Nationaal onderwijs in een school op de hoek van Demmerik-Ter Aase Zuwe. Dat schoolgebouw ‘telde’ één lokaal en daarin kregen in 1906 rond de honderd kinderen les....., ik moet er niet aan denken.

Dat moet ik daarentegen wél aan een andere, voor het jaar 1906 beeldbepalende factor:

De Plassen

Was daar al echt sprake van, in 1906, van de Plassen? Anders gezegd, sprak men daar toen al van? De Vinkeveners zelf nauwelijks of niet; zij hadden het steevast over “De polder”. En ook de eminente tekenaars van de Grote historische topgrafische Atlas (± 1905) van Utrecht brachten het grootste deel van het ‘plassengebied van nu’ in kaart als “natte weide met wetering en slooten” en nog niet als een ‘Meer’, met uitzondering van een aan de Botshol grenzend deel van de Proosdijer Polder. Dat gebied werd door de gemeente Abcoude Proosdij in 1881 aan Vinkeveen en Waverveen afgestaan, inclusief 481 inwoners. De Botshol en ‘Het Meertje’ ten zuidwesten van Achterbos werden een eeuw geleden wél als een ‘meer’ op de kaart gezet. “Het Meertje” komt al op een kaart uit 1771 als “Klijne Meer” voor en heeft rond 1875 net als de Botshol aan de aangrenzende “Groot Mijndrecht”-droogmakerij weten te ontkomen.

En waaraan ontkwam Vinkeveen 1906 nog geenszins?!

De Veenderij

In 1906 was de veenderij nog het voornaamste middel van bestaan, maar het gemeentebestuur realiseerde zich terdege, dat het ‘steeds minder’ werd, hetgeen een groeiende werkloosheid tot gevolg had. Een aan de turfwinning inherent probleem was de seizoensarbeid, namelijk van april tot september, dus slechts vijf maanden: vanaf september werd de kans te groot dat de turf niet meer droog genoeg werd. Er zijn in Vinkeveen nog steeds lieden, die reeds bij het lezen van het woord “turf” de geur van drogend bagger in hun neusgaten aanwezig achten; vooral voor hen enkele cijfers en feiten omtrent de turfwinning in 1906 op basis van het “Verslag van den Toestand der Gemeente Vinkeveen en Waverveen over het jaar 1906”. De bedrijfstak beleefde in 1906 geen gunstig jaar vanwege teruggelopen vraag naar turf. De gespreide veenslik bedroeg 80.000 kubieke meter; de dikte van de gespreide laag was gemiddeld 26 cm. en daarvan werden 80.000.000 turven gemaakt. De prijs was gemiddeld fl. 1,70 per duizend stuks. De

voornaamste verzendingen ging naar Amsterdam, Utrecht, Haarlem en Leiden. De gemeente telt 18 hectare hoogveen met 37.000.000 stuks lichte steekturf, die fl. 2,10 per 1.000 stuks deed. Daarvoor gelden Utrecht en Amsterdam als belangrijkste afnemers.

Tot zover de gegevens volgens de Gemeentelijke rapportage uit 1906.

Deze zijn uiteraard niet vanzelf ontstaan, de zojuist vermelde, in totaal 117.000.000 stuks turf; daaraan kwamen gemiddeld 450 arbeiders en vijf stoombaggermachines te pas. Ter vergelijking: in 1896 werd er verveend met gemiddeld 500 arbeiders en drie stoombaggermachines. Kortom: “automatisering kost banen”; dat was een eeuw geleden ook al het geval.

Over de Vinkeveense veenarbeiders is vaak verteld dat zij voor hun lange zware werkdagen slecht werden betaald, met armoede als gevolg. Over de feitelijke aanwezigheid van die armoede in Vinkeveen -1906 kunnen we het gauw eens zijn, op basis van een verslag door het Gemeentebestuur; “(Onveranderd ten opzichte van 1905)”: “Doorgaans te weinig werk en de loonen te laag, ten gevolge van het gebruik van stoombaggermachines in de Veenderij, het hoofdmiddel van bestaan van de circa de helft onzer bevolking. Onderwijs aan minvermogenenden wordt zoveel mogelijk kosteloos verstrekt. De toestand der behoeftige klasse is ongunstig, terwijl de armbesturen niet bij machte zijn altijd aan de vele aanvragen om ondersteuning te voldoen en de gemeente daardoor menigmaal onderstand moet verlenen. Aan onderstand van verschillende aard, in geld en in huishuur werd in 1906 fl. 566.80 uitgegeven”.

Tot zover enkele citaten uit het “Verslag van den Toestand der Gemeente Vinkeveen en Waverveen over het jaar 1906”.

Volgens datzelfde verslag golden er van april tot en met augustus de volgende daglonen:

april: fl. 1,25; mei: fl. 2,25; juni fl. 2,50; juli en augustus: fl. 2,00.

Vergeleken met een aantal straks te noemen ‘weddes’ zijn dit beslist geen tarieven voor een laag inkomen. Want stel, dat een veenarbeider van april tot september iedere maand 20 dagen kon werken. Dat resulteert in totaal 100 dagen en tegen een gemiddeld dagloon ad fl. 2,00 betekent dat een inkomen ad totaal fl. 200,-. Voor slechts 5 maanden is dit beslist geen slecht resultaat, zeker niet in vergelijking met andere beroepen en betaalde bezigheden. Maar.... deze berekening *gaat natuurlijk enkel op voor iemand, die werk had* en gezond bleef: in het veen kon je je vooral als turftrapper letterlijk krom werken.

Andere ‘verdiensten’.

Geen idee of een ‘ambtenaar ter secretarie’ zich evenzeer krom moest werken; zijn jaarwedde was er in ieder geval niet naar: fl. 200,00 en zelfs dat bedrag was nog heel wat hoger dan voor de ‘telefoonkantoorhouder’, voor wie het op jaarbasis bij een bedrag ad fl. 125,00 ophield. Dan kon je in 1906 voor fl. 800,00 maar beter gemeentesecretaris zijn. De gemeenteontvanger ontving slechts de helft van dat bedrag. Rekening houdend met de reeds vermelde fl. 200,00 voor de ambtenaar ter secretarie zou je voor de gemeentebode een bedrag ad fl. 100,- verwachten. Dat mocht hij gewild hebben; een eeuw geleden ging zijn jaarwedde de 60 florijnen niet te boven. Hopelijk kon deze gemeentebode uit andere inkomsten putten: “17 cent per dag” lijkt me een bedrag, waarvoor zelfs schraalhans geen keukenmeester kan zijn.

Opvallend is het verschil in jaarwedde tussen het Hoofd der Openbare Lagere school te Vinkeveen:

fl. 850,00 + vrije woning en diens collega te Waverveen: fl. 950,00 + vrije woning. Voor het verschil ad fl. 100,00 heb ik geen verklaring. Maar voor lieden, die mijn geboorteplaats geen warm hart toedragen zal de verklaring eenvoudig zijn: “vanwege een gevarentoelage...”.

De 1^e onderwijzer en 2^e onderwijzer te Vinkeveen genoten allebei een jaarwedde ad fl. 600,00 en de onderwijzeres fl. 500,00. De Waverveense onderwijzeres stond evenwel voor fl. 550,00 een jaar voor de klas; omtrent het verschil is inmiddels een verklaring gesuggereerd.

Uiteraard zijn de hoogste bedragen voor het laatst bewaard, voor de burgemeester. Bijna had ik geschreven dat ‘hij het hoogste bedrag fl. 1.000,00 moest delen met de gemeente geneesheer’. Om verwarring te voorkomen wordt dat anders geformuleerd: ‘ook de gemeente geneesheer genoot een jaarwedde ad fl. 1.000,00’.

In 1906 vormde de Veenderij nog het hoofdmiddel van bestaan in Vinkeveen, maar over de andere beroepen valt desondanks wel degelijk iets te melden; dat gebeurt in aflevering 2: “Vinkeveen, niet bij turf alleen”.

Voornaamste bronnen:

Grote Historische Topografische Atlas ± 1906 voor Utrecht
Verslagen van de Gemeenteraad van Vinkeveen & Waverveen 1902 – 1916;

“Verslag van den Toestand der Gemeente Vinkeveen en Waverveen”, diverse jaargangen.

Gas-, petroleum- en benzine motoren; G.J.A. Steen; A.W. Sijthoff, Leiden; 1898.

Tumult over de woning van de burgemeester

door Fred de Wit

Toen D. Haitsma op 1 september 1971 tot burgemeester van Mijdrecht werd benoemd, nam hij met zijn gezin zijn intrek in de uit het jaar 1857 daterende dienstwoning voor de burgemeester aan het Hofland nummer 1. Het was een ouderwetse woning welke niet meer aan de eisen voldeed, die in de zeventiger jaren aan een woning moesten worden gesteld. Zijn voorganger, burgemeester van der Haar, had dit eveneens zo aan gevoeld en hij was daarom in 1960 naar de huuradviescommissie gestapt, omdat hij vond dat de huur van f. 1286,40 per jaar, die hij moest betalen, veel te veel was ten opzichte van het geboden woongenot. Naar aanleiding hiervan schreef hij de minister van Binnenlandse Zaken een brief met de volgende klachten.

De woning was weliswaar vrij groot maar de hoge vertrekken beneden, twee woonkamers, een slaapkamer, een spreekkamer en de keuken, waren door de onpraktische veel te wijde en doorgeroete rookkanalen, evenals tengevolge van de grote ruimte onder de vloeren, moeilijk en slechts met hoge kosten te verwarmen. De keuken en de slaapkamer, die boven de kelder gelegen waren, beschikten vanwege de vlak naast gelegen huizen over schaars daglicht. Bovendien lagen zij op het noorden. De vier slaapkamers op de zolderverdieping onder de bekapping waren van hout opgetrokken. Op een van de slaapkamers bevond zich een vaste wastafel en onder de schuine bekapping was een geïmproviseerd badkamertje van 1 1/2 x 3 meter gemaakt. In dat badkamertje bevond zich een vaste wastafel, een closet en een badkuip. Daarachter was een grote holle zolderruimte. In de hele woning had men last van vochtverschijnselen. Het was dan ook geen wonder dat het gezin Haitsma niet met juichkreten deze woning betrok.

Aanpassen of slopen

Toen Haitsma solliciteerde naar de Mijdrechtse vacature, had hij zich niet afgevraagd wat hem op woongebied te wachten stond. Het was een dienstwoning en daarom ging hij er vanuit dat het een goede onderhouden en voor zijn gezin een acceptabele woning was. Groot was dus de teleurstelling toen hij bemerkte dat er heel veel aan het huis zou moeten gebeuren alvorens hij met zijn gezin hier zou kunnen intrekken. Opknappen zou heel veel geld kosten en toch niet het resultaat opleveren dat men er van zou verwachten. De energiekosten zouden, ook bij een restauratie, de pan uit blijven rijzen. Het huis kwam niet voor op de rijksmonumentenlijst en had volgens de toen geldende normen geen bijzondere cultuurhistorische waarde. Wel was het plaatsbepalend voor de wijze waarop de gegoede burgerij de afgelopen 100 jaar in Mijdrecht had gewoond. Het had een stoep zoals ook in die tijd de woningen van de dokter, de pastoor, de dominee en de notaris een stoep hadden. De meerderheid van de gemeenteraad was daarom van mening, mede vanwege de hoge kosten van het renoveren, dat het beter was om de woning te slopen

en op dezelfde plek een nieuwe dienstwoning te bouwen. Het voordeel hiervan was dat de gemeente al eigenaar was van de grond, zodat hiervoor geen extra geld uitgetrokken behoefde te worden. Misschien had het huis, volgens de huidige normen, een goede kans gemaakt om op de gemeentelijke monumentenlijst te komen of een andere bestemming gekregen. Maar dat zou ook geld hebben gekost. Tegenstanders van de sloop, vanwege de historische waarde van het pand, waren er eigenlijk niet. Mede omdat in die tijd geen enkele instantie, en ook praktisch geen inwoner zich bewust was van het historische karakter van het pand. Het sprak ook vanzelf dat de nieuw te bouwen woning voor de burgemeester eveneens een dienstwoning zou zijn. Dit neemt niet weg dat, nadat dit besluit op democratische wijze door de raad was genomen, over het bouwen van een nieuwe dienstwoning wel het een en ander te doen is geweest.

Ambtswoning of niet?

Omdat de tegenstanders van het bouwen van een nieuwe burgemeesterswoning in Mijdrecht zelf onvoldoende steun kregen voor hun opvattingen, zochten zij naar andere wegen. En met succes. In een televisie-uitzending van de V.P.R.O. werd dit zelfs een kwestie die daardoor in het gehele land algemene bekendheid kreeg. Tegenstanders van het besluit vonden namelijk dat een dienstwoning uit de tijd was en dat burgemeesters, gezien hun inkomen, maar zelf een woning moesten kopen en anders er maar een moesten huren. Een dienstwoning was uit de tijd. Zij vonden dat burgemeesters bij een sollicitatie ook hun huisvesting daarbij moesten betrekken. En als de huisvesting niet aan hun wensen voldeed, moesten zij gewoon van de sollicitatie afzien. Zij vonden het totaal onjuist om de kosten van de woonwensen van een burgemeester af te wentelen op de inwoners van Mijdrecht. Zo zou elke volgende burgemeester weer met nieuwe woonwensen kunnen komen, die dan weer ten laste van de begroting zou moeten worden gebracht.

Het voormalige burgemeestershuis aan Hofland

En in Wilnis?

Deze kwestie speelde niet alleen in Mijdrecht maar ook in Wilnis waar burgemeester Boogaard was benoemd. Op zichzelf was deze visie niet nieuw want in 1920 liet het raadslid Zuidervaart dit geluid ook al bij de aankoop van de oude burgemeesterswoning in Mijdrecht horen. De oude woning, hoewel in 1857 gebouwd, kwam in 1920 pas in gemeentelijk bezit. Het huis was in 1915 in het bezit gekomen van mevrouw Cornelia van Wieringen, een ongetrouwd familielid van de familie Van Wieringen, die in Mijdrecht veel eigendommen

bezat. Zij woonde in Mijdrecht evenals mevrouw Van Wieringen-Van Soest, die een groot herenhuis bewoonde aan de andere kant van de brug in de Dorpsstraat. Ook dit herenhuis is helaas afgebroken. Thans staat hier het bejaardenhuis "Nieuw Avondlicht".

In de raadsvergadering van 16 januari 1920 vertelde burgemeester Padmos, die toen in Wilnis in de kost was en slechts een jaar in functie, dat hij benaderd was door notaris Willemstijn te Uithoorn, die hem vertelde dat mevrouw Cornelia van Wieringen

gaarne zou zien, dat het haar in eigendom toebehorende huis, dat momenteel bewoond werd door de veearts De Ruiter, doch vele jaren daarvoor als burgemeesterswoning had gefungeerd, weer de bestemming van een burgemeesterswoning kreeg. Zij wilde het voor een billijke prijs aan de gemeente verkopen. De prijs, die genoemd werd was f. 10.000, later werd die teruggebracht tot f. 9000. Aan de burgemeester persoonlijk wilde zij het pand zelfs voor het bedrag van f. 8000 afstaan. Nadat Padmos had verklaard dat hij bereid was het pand te betrekken, werd eenstemmig tot aankoop besloten, als de prijs van f. 8000 kon worden bedongen. De veearts werd de huur opgezegd en Padmos verhuisde van Wilnis naar Mijdrecht waardoor de woning opnieuw door een burgemeester werd bewoond.

Oorlogstijd

Tot zijn dood, op 27 december 1900 had burgemeester de Voogt hier gewoond. Hij stierf hier 75 jaar oud. In die tijd was er nog geen leeftijdsgrens aan het uitoefenen van het ambt van een burgemeester. In 1874 verwierf hij dit pand van zijn schoonvader Klaas van Wieringen Sr. Na zijn overlijden kwam het huis via zijn dochter in bezit van Cornelia van Wieringen. Op 3 november 1943 werd Padmos door de Duitse bezetter met onmiddellijke ingang ontslagen en vervangen door de NSB'er Doude van Troostwijk, die in Loenen woonde. Deze eiste de ambtswoning op en het gezin Padmos kreeg drie dagen de tijd om te vertrekken. Hij kreeg woonruimte aangeboden in het huis van juffrouw De Vries, een onderwijzeres van de Christelijke lagere school op Bozenhoven. De woning was tegenover het schoolgebouw gelegen. Burgemeesterszoon Piet was ernstig ziek en moest zelfs per ambulance naar het nieuwe adres worden vervoerd. Even zag het er naar uit dat de familie Padmos op Dinsdag, in september 1944, het huis aan het Hofland weer kon gaan betrekken. Doude van Troostwijk was namelijk spoorlags gevlucht en het huis stond leeg. Een van de zonen van Padmos is toen de woning binnen gegaan en heeft daar nog papieren aangetroffen en medegenomen, die betrekking hadden op het ontslag van zijn vader. In de tuin van het huis werd nog de vaderlandse driekleur gehesen en het Wilhelmus door de aanwezigen gezongen. De geallieerde opmars werd echter vertraagd en Doude van Troostwijk keerde weer terug. Zijn vrouw en zoon in Duitsland achterlatend. Door verraad kwam hij er achter wat er zich tijdens zijn afwezigheid in het huis had afgespeeld, waardoor de zoon van Padmos moest onderduiken.

De financiering

Hoe kwam de gemeente in 1920 aan het geld om de woning te kopen? Het bedrag van 8000 gulden is tegenwoordig een lachertje maar in die tijd stelde dit toch heel wat voor. Wel, de gemeente had juist in die periode een meevaller en hierover gaf de raadsvergadering van 16 januari 1920 eveneens duidelijkheid. Men had toen juist het Kerklaantje, een openbare weg, die evenwijdig liep aan de Kerkstraat verkocht aan de directie van de koekfabriek "De Lindeboom", die het bedrijf daar wilde uitbreiden. Besloten werd daarom de opbrengst van de Kerklaan en het ziekenhuisje op het Hofland, dat buiten gebruik was gesteld en eveneens was verkocht, te bestemmen voor de aankoop voor een ambtswoning voor burgemeester Padmos. Men kwam daarvoor nog geld te kort maar mevrouw Van Wieringen was bereid het ontbrekende bedrag te lenen tegen een rente van 5 1/2 % per jaar.

Burgemeester Haitsma bleef na zijn pensionering in Mijdrecht wonen en kocht daar een eigen woning. De burgemeesterswoning is daarna nog enige maanden verhuurd en nadat het pand enige tijd had leeggestaan zelfs nog gekraakt. Na de herindeling van Wilnis, Vinkeveen en Mijdrecht tot de gemeente De Ronde Venen werd de Wilnise burgemeester Boogaard benoemd tot burgemeester van de nieuw gevormde gemeente. Hij koos er voor om zelf een woning te kopen. De dienstwoningen van de voormalige burgemeesters van de drie gemeenten werden aan particulieren verkocht.

Geraadpleegde bronnen:

Gemeentearchief van Mijdrecht en contact met de familie Padmos

Het lam in het gemeentewapen van Mijdrecht

Bestuursmededelingen

Voorjaarsvergadering

Van harte nodigen wij u uit om aanwezig te zijn op onze voorjaarsvergadering op 18 april a.s. in het hoofdgebouw van Rabobank Veenstroom te Mijdrecht. Voordat we ruimte geven aan de lezing van die avond over de Stichtse Lustwarande kijken we terug op het succesvolle verenigingsjaar 2005. Op 18 december jl. presenteerden we aan de plaatselijke politiek het extra nummer van de Proosdijkoerier over de gemeentelijke herindeling. Noeste arbeid van onze eindredacteur Joop Frankenhuizen resulteerde in een fraai overzicht van de wordingsgeschiedenis van onze gemeente De Ronde Venen, waarvan het eerste exemplaar overhandigd werd aan burgemeester Marianne Burgman. Naast het uitkomen van ons kwartaalblad en de diverse lezingen en excursies is de vereniging vertegenwoordigd geweest bij diverse plaatselijke activiteiten. E.e.a. resulteert in een gestage ledengroei, waarbij inmiddels de 900-grens gepasseerd is.

Graag bedanken we langs deze weg alle betrokkenen, die zich inzetten voor de vereniging. Ga zo door en vooral ook: zegt het voort. De historische vereniging biedt regionale geschiedenis in de volle breedte. Iets wat voor heel veel gemeentegenoten zeer interessant is.

Lezing Haarlemmermeerspoorlijnen

Tijdens een uiterst genoeglijke avond, in het hervormd verenigingsgebouw te Vinkeveen, gaf Cock Willers in november jl. een lezing met dvd presentatie over de spoorlijnen langs de Haarlemmermeer. Op veel gestelde vragen kon Willers antwoord geven, maar ook wisten verschillende leden nog onbekende wederwaardigheden te vertellen.

De heer Willers begon zijn lezing met de doelstelling van de historische vereniging 'de Proosdijlanden': belangstelling wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en o.a. het stimuleren van het behoud van oude panden.

In dit verband is Willers verheugd met de aandacht binnen de gemeente voor de overblijfselen van de Haarlemmermeerspoorlijnen. Zo is mede door de inspanning van enkele bestuursleden van de historische vereniging, het privaatgebouw (toiletgebouw) behorende bij station Mijdrecht voorlopig voor verder verval behoed.

Het totale net van de Haarlemmerspoorlijnen (115 kilometer lang) heeft slechts een kort bestaan gekend. De aftakeling van de onrendabele spoorlijnen begon al in 1936: de lijnen naar

Haarlem, Alphen aan de Rijn en Leiden werden opgeheven. Oorzaak was de opkomst van het bus- en vrachtvervoer.

In september 1950 stopte het personenvervoer op het traject Amsterdam-Haarlemmermeer station Nieuwersluis. Het goederenvervoer bleef bestaan en nam zelfs in omvang toe. Na de oorlog bleek het vervoer van steenkool naar de plaatsen aan en in de buurt van het spoor van groot belang, vooral voor de kassen in Aalsmeer. Ook vond er ander vervoer per spoor plaats bijv. bieten uit de Legmeerpolder, ketelwagens voor de Cindu in Uithoorn, wagons met voden voor de fa. Karotex in de Kwakel en wagons met oud ijzer voor de fa. Pothuizen in Amstelhoek. Johnson wax in Mijdrecht had een eigen spooraansluiting tot in de fabriekshal en Indesit had zelfs een eigen emplacement. De betonindustrie van Vobi in Vinkeveen maakte gebruik van het spoor en afgedankt treinmaterieel werd per spoor vervoerd naar de fa. Koek in Mijdrecht om ontmanteld te worden.

Veel stationsgebouwen zijn nog duidelijk herkenbaar o.a. door tegeltableaus met plaatsnamen en wachterswoningen met een groot getal op de gevel. De spoorbrug over de Amstel bij Uithoorn is nu een onderdeel van de busbaan Uithoorn-Mijdrecht. Naast een groot aantal foto's en documentatiemateriaal was er veel moois te bekijken op deze geslaagde avond.

Wiesje Dijkxhoorn

Nieuwjaarsreceptie 2006

Vele enthousiaste leden waren naar de gezellige nieuwjaarsreceptie gekomen, die dit jaar in het Irenegebouw in Mijdrecht werd gehouden. Onder het genot van een hapje en een drankje hebben we gekeken naar filmflitsen van Vinkeveen, Mijdrecht en Wilnis. De op deze avond vertoonde DVD werd samengesteld door Ben Hofkamp.

De Stichtse Lustwarande opnieuw

In aansluiting op de ledenvergadering dinsdag 18 april a.s. houden de gidsen Lies en Hans Haan een dialezing over de Lustwarande. Zij nemen u mee langs de landgoederen en buitenplaatsen gelegen aan de oude verbindingsweg die loopt van De Bilt naar Amerongen.

Voor degenen onder u, die mee geweest zijn met de excursie zal het een hernieuwde blik geven op alle mooie plekjes waarover talrijke cultuurhistorische wetenswaardigheden werden verteld. Zij, die niet mee konden, kunnen met deze diapresentatie alsnog genieten van de hoogtepunten van de Stichtse Lustwarande.

De lezing wordt gegeven in de Rabobank Veenstroom, Bozenhoven 93 in Mijdrecht.

Archeologie

Meeliftend op de ontwikkelingen rond het voorbereiden van het geschiedenisverhaal over Vinkeveen is onze werkgroep archeologie driftig aan de slag om alle eerdere vondsten weer eens netjes te catalogiseren en inventariseren. In een onlangs uitgebracht persbericht hebben we hier uitgebreid aandacht aan geschonken. Mocht u zelf direct betrokken willen zijn bij deze zaken, schroom dan niet om contact op te nemen met één van onze bestuursleden.

Programma historische vereniging 'De Proosdijlanden' voor 2006

Dinsdag 18 april

Ledenvergadering. Aansluitend een dia-presentatie over de hoogtepunten van de Stichtse Lustwarande

Locatie: Rabobank Veenstroom,
Bozenhoven 93 te Mijdrecht.
aanvang: 20.00 uur

Vrijdag 21 juli

Excursie Fort Abcoude
verzamelplaats: Fort Abcoude
vertrek: 13.30 uur

Zaterdag 12 augustus

Excursie Kasteel Loenersloot
verzamelplaats: parkeerterrein kasteel
vertrek: 11.00 uur en 14.00 uur

Dinsdag 21 november

Ledenvergadering. Aansluitend een lezing met dia's over de oud-nederlandse volkssporten colf en kolf.

Locatie: Hervormd verenigingsgebouw,
Herenweg 240 te Vinkeveen
aanvang: 20.00 uur

Nieuws van het hoogheemraadschap

Van het hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht ontvingen wij een schitterende brochure waarin zij aandacht vragen voor hun archieven. Het historische archief van AGV beslaat zo'n duizend strekkende meter archiefmateriaal. Het oudste originele stuk dateert van 1438. "De archieven bevatten informatie over overeenkomsten en besluiten die ook nu nog waardevol zijn voor de bedrijfsvoering van

AGV/Waternet en voor bezoekers van buiten AGV", meldt de brochure. Het leuke van dat archief is dat er zo veel kaarten te vinden zijn. Gebiedskaarten en grenskaarten. Een kaart vertelt vaak meer dan in woorden kan worden uitgedrukt. Geldt ook voor tekeningen van waterstaatkundige werken en geografische informatie. Ook bezit het AGV een grote collectie beeldmateriaal. De oudste foto's bijvoorbeeld dateren van 1869!

In de studiezaal bij de archiefbewaarplaats kunt u de openbare bestanden opvragen. Op de website van AGV staat een bezoekersreglement. Voor het raadplegen van stukken jonger dan 20 jaar is toestemming nodig. In bijzondere gevallen kan de archivaris tegen betaling onderzoek uitvoeren. Een deel van de informatie over de aanwezige archieven, kaarten en afbeeldingen staat op de website van het schap: www.agv.nl

Het archief is opgeslagen in het hoofdkantoor van AGV, Spaklerweg 16 te Amsterdam. Postcode 1096BA. De archivaris is drs. Jan Blom. Het algemene telefoonnummer is 0900-9394. De archivaris kan ook per E-mail benaderd worden op adres archieven@agv.nl De openingstijden zijn op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur. U dient wel eerst een afspraak te maken.

Nieuwe leden

Dhr. J. van der Hulst Mijdrecht
Dhr. A.C. van den Heuvel Mijdrecht
Mw. R. van Dort Mijdrecht
Dhr. H. van der Zande Uithoorn
Dhr. C.H.M. de Graauw Houten
Dhr. A.G. Hoogland Amstelveen
Dhr. S. Oerlemans Wilnis
Dhr. T.J. Hesselius Mijdrecht
Dhr. D. Brouwer Wilnis
Mw. I. Lambregts Wilnis
Mw. A.M. Konst Kimsdwerd
Dhr. A. Dekker Vinkeveen
Dhr. R. Jongerden Vinkeveen
Dhr. P.J. Hoogstraten Mijdrecht
Dhr. K.J. van Rijn Mijdrecht
Dhr. P.G. Gowdy Wilnis
Dhr. F. Mulder Mijdrecht
Dhr. J. van De Horn Wilnis
Dhr. J.P. Verwoerd Wilnis
Dhr. W.H.P. Stam Wilnis
Dhr. J. van Selm Almelo
Dhr. D. Kroon Woerdense Verlaat
Dhr. H.J. Schouten Vinkeveen
Dhr. Evert Treur Ocean Side, Californie
Fam. W.J. Harte Vinkeveen
Mw. L. Aurik-Helling Ouderkerk A/D Amstel